

KATONADALOK

1–74. sz.

A katonadalok népi líránk nagy csoportját képviselik. Az ideiglenes és kényszerű katonaeletet éneklük meg. A vitézi és történeti énekek újabb kori leszármazottai. Leginkább az Osztrák–Magyar Monarchia állandó hadseregében (1715–1945) kötelező szolgálatot teljesítő katonák lírai költészete sorolható ide. Ennek a lírának állandóbb része más, korabeli költészeti műfajokhoz kapcsolódik (lásd az 51. és a 73. dalunkat a betyárballadák stílusában), legnagyobb része pedig a szerelmi lírához. Egy része a folytonos körforgásban visszakerült a civil életbe, legfőképp a summásdalokba. Rendkívüli a népszerűségük mind a mai napig, ma is eleven hagyománynak számítanak. Népszerűségüket tanúsítja, hogy bár kifejezetten férfiak dalai, férfiak is, nők is egyaránt éneklük.

A csoportosítást a katonaelet menete szerint próbáltuk végezni:

„El kell menni katonának messzire” (sorozó- és újoncnóták a tavaszi sorozástól az őszi bevonulásig): 1–20. sz.

„Rukkolnak a szép zentai legények” (bevonulási dalok): 21–40. sz.

„Várni, várni, várni, jaj, de nehéz várni” (az otthon maradt szerető bánata): 41–44. sz.

„Kaszárnya, kaszárnya” (kaszárnyadalok, katonaelet): 45–58. sz.

„Kedves jó anyám, nem írok több levelet” (háborús katonasors): 59–69. sz.

„Nyisd ki, anyám, zöldre festett kapudat” (szabadság, leszerelés): 70–74. sz.

A dalokban szereplő versszakok tartalma eltérhet attól az alfejezettől, amelybe besoroltuk. Mint már említettük, lírai dalokról van szó, és itt a versszakok kapcsolata igen laza: még sorrendjük, sőt előfordulásuk is legtöbbször tetszőleges. A besorolást így elsősorban a kezdő versszak tartalma szabta meg, és csak másodsorban a következő versszakoké.

Hangulatilag a katonadalokat általában a szomorúság jellemzi. Bizakodó hangvétellel találkozunk a kaszárnyadalok egy részében a szabadságos és leszerelő, továbbá a negyvennyolcas és tizenkilences (1848 és 1919) katonadalokban, de az újoncdalok egy részében is.

A katonadalok roppant népszerűsége és tömege, mely líránk minden egyéb részét is áthatja, lehetetlenné tette, hogy valamennyi katonaszöveget egyetlen fejezetben szerepeltessünk, mivel szinte bármilyen egyéb közegben is felbukkannak. A következő fejezetekben lásd még: 110/4–10, 112/3–8, 126/1, 132/4, 143/3–4, 146/4, 162/5, 173/4–10 és 185/1 dalainkat (a tört számok a belső versszakra vonatkoznak).

A dallamok zöme új stílusú, ennek is az újabb rétegeből, nagy szótagszámú, 15-nél is hosszabb sorokkal (9, 10, 58, 71). Igen gyakori az AABA formaképlet (5, 9, 10, 22, 27, 53, 58, 71). A régi réteg itt kivétel, dallamjárásában akkor is inkább az új stílusú dallamív kupolás vonalát követi (4, 23, 47, 49, 112). A tempó legtöbbször a menetelést elősegítő giusto; táncolni is lehet szinte mindegyikre.

Parlando, ♩ = 60–104

1.

Le - szé - dik a szől - lőt nem so - ká - ra,

Ár - ván ma - rad a bo - kor ma - gá - ra.

Ár - ván ma - radsz te jës, kis - an - gya - lom,

Mett én - ne - kém el kell ma - sé - roz - nom.

2.

s Úgy elményék országot-világot,
Még az égén egy csillagot látok.
Ott leszálok tulipánt képibe,
Sűrű könnyem fódogál ölömbe.

3.

Mégérött a szőlő feketére,
Ha leszedik, árva lesz a tőke.
Te jës árván maradsz, kisangyalom,
Mett énekem el kell maséroznom.

4.

Duna partján egyszerű elaludtam,
Jaj, de nagyon szomorút álmodtam!
Még es álmodtam én azt az egyet:
Feleségem nem látom még többet.

Hertelendyfalva, Ömböli Mártonné Kis Mária (70).
Sándoregyháza, Ambrus Katalin (46), Vámos Józsefné Basa Viktória (48).

Kiss L., 1940.
Kiss L. 1969.

Régi stílusú dallam, elég széles területen ismerik, de nálunk csak az al-dunai székelyeknél gyűjtötték. Szövege Ferenc József korabeli rukkolonóta, melyet más dallamon is énekelnek. Szövegvariáns: 2. (MNT VII. XXVI. típus)

2.

Poco rubato, ♩ = 96

Meg - é - rik a szöl - lő nem - so - ká - ra,

Ár - ván ma-rad a tő - ke ma - gá - ba.

Te is ár - ván ma-radsz, kis - an - gya - lom,

Mert én - né - kem el kell ma - sí - roz - nom.

2.

Becse alatt foly a sebes Tisza,
Kisangyalom, ne várj többet vissza!
Majd bétakar engem is hajnalra
Vagy a cifra vagy a tarka dunna.

3.

Már én többet éccaka nem járok,
Bekisérem engem a zsandárok.
Létésznek a tömlöc fenekére,
Ugyan, rózsám, jutok-é eszédbbe?

Piros, Balog Ferenc (72).

Kiss L., 1943.

Szöveg és dallam Kiss Lajos gyűjtése alapján.

Új stílusú, általánosan elterjedt dallam. Első versszak a rukkolónóta, az utolsó betyárdal. Gyakran műdalokkal párosul mindkettő. Itt hagyományba illő dallamon közöljük.

Variáns: 43. Lásd az ott mondottakat is. Szövegvariáns: 1. (Járdányi II 123, *általános*)

3.

Giusto, ♩ = 92–108

Te - lecs - ka - i temp - lom te - te - jé - re

Rá - szál - lott egy hol - ló fe - ke - té - be.

Lá - tod, ba - bám, az is min - ket gyá - szol,

Gyá - szol - ja, hogy el - vá - lunk egy - más - tól.

2.
Ha jén elmék messze katonának,
A szívedet oda nē jadd másnak!
Az én szívem lē van pecsételve,
Isten veled, megyek a harctérre!

3.
Járás, járás, szép moholi járás,
A lovamnak nem talállok szállást.
Egész éjjel jeges eső veri,
Látom a babám más legény öleli.

4.
Belécsétt rózsám a Dunába,
Kifogták a bécsi híd aljába,
Három aranygyűrű az ujjába,
Eszembe jut százszor egy órába.

5.
Olvad a hó, tavasz akar lenni.
De szeretnék kék ibojja lenni.
Sem ibojja, se rózsza nem vagyok,
Kisangyalom, csak a tehéd vagyok!

6.
Faluvégén van egy barna kislány,
A két szeme csalt ingemét hëzzá.
Három aranygyűrű van az ujján,
Eszëmbë jut százszor egymás után.

Hertelendyfalva, Kerekes Andrásné Kuruc Veronika (52).

Székelykeve, Magda Ferenc (65).

Bátságylafalva, Pecsénka Andrásné Sötét Katalin (70).

Mohol, Szabó Ferenc (49), Birkás József (20).

Kiss L., 1941.

Kiss L., 1968.

Bodor A., 1972.

Bodor A., Bodor G., 1972.

Új stílusú dallam. Csak első két versszaka katonadal, a többi szerelmi.

Variáns: 41, 65, középső sorok, 36, távolabbról. Szövegvariáns: 4.

Parlando, ♩ = 138–168

4.

Bo - go - ja - ji temp - lom te - te - jé - be

Ül egy hol - ló tisz - ta fe - ke - té - be.

Szár - nya a - latt van egy ár - kus le - vél:

Mind ka - to - na a hús é - ves le - gény.

2.

Talán katona sém lettem volna,
Ha ja bátyám bíró nem lett volna.
Háromszor írt a pesti bírónak:
Csak az öcsém vigyék katonának!

3.

Bíró, bíró, bogojai bíró,
A két szemed szédje ki a holló!
Mért írtál bē engem katonának?
Odahaza siratnak a lányok.

4.

Bogojai bíró kapujába
Léhullott az akácfa virágja.
Fölszēnné azt sok jó édesanya,
Csak a fija nē lenne katona!

5.

Bogojai torony tetejébe
Ül egy holló tiszta feketébe.
Rózsám, az a holló minket gyászol,
El akarnak tiltani égymástól!

Gombos, Nemes Gáspár (63), Bacskó Antalné Dinnyési Anna (57).
Gombos, Görög Ferencné Szobonya Apollónia (77).

Kiss L., 1939.
Kiss L., 1961.

Régi stílusú, általánosan elterjedt dallam, mely az új stílusúakhoz hasonló görbét ír le. Rokonságban van egy *Veni creator spiritus* kezdetű középkori himnusszal. Leggyakrabban balladákhoz kapcsolódik.

Variáns: 147, 160, 125, távolabbról. Szövegvariáns: 3, 5, 7. (Járdányi I. 197)

5.

Giusto, ♩ = 66–108

{ A hor - ga - si, a hor - ga - si bí - ró ka - pu - já - ba
 A zén - ta - ji, a zén - ta - ji

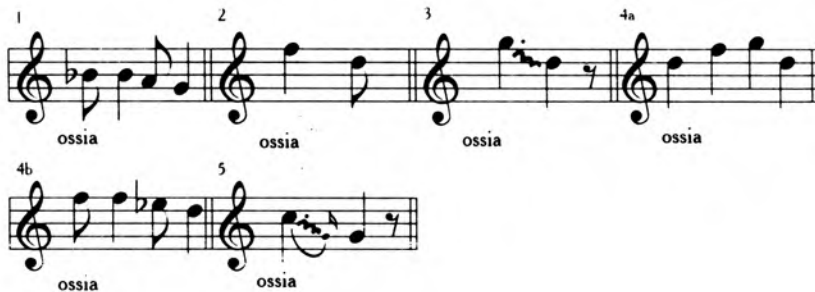
Lē - hul - lott a, lē - hul - lott az á - gác - fa vi - rá - ga.

Föl - szén - né jadt, sejt, haj, sok jó é - dös - a - nya,

Hogy a fi - ja, (a) ked - ves fi - ja nē lēn - ne ka - to - na!

2.

A horgosi, a horgosi bíró kapujába
 Mēgbotlott a, mēgbotlott a kis pejlovam lába.
 Majd lēstem rólla, rab is lētem vóna,
 Lē jis estem rólla, rab is lētem vóna,
 Ha ja' bíró legszēbb lányá szeretōm nem vóna!
 Ha ja' bíró kisebb lányá szeretōm nem vóna!

3.

Homokos a, homokos a kis pejlovam lába,
 Homokos a, kavicsos a kis pejlovam lába,
 Térgyig lējár, térgyig lējár a fekete sárba.
 Térgyig lējár, térgyig lējár a homokos sárba.
 Szenvedj, lovam, szenvedj, szenvedj a hazájé!
 Szenvedj, lovam, szēnvedj, szēnvedj a gazdádétt!
 Én is szenvedtem eleget ēgy szēp barna lányé!
 Én is sokat szenvedtem ēgy csinos barna lányé!
 Szēnvedtem és, szēnvedēk és a kedves
 rózsámétt!

4.

s Az aradi, s az aradi bíró ablakába
Kinyílott ott az, kinyílott az muskátli virága.
Olyan piros, s éj, haj, mint a cséppentett vér!
Ugye, kedves kisangyalom, de elfelejtéttél?

Hertelendyfalva, Kórógyi Mártonné Varga Mária (68).

Horgos, Molnár János (66).

Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (60).

Kiss L., 1941.

Kiss L., 1942.

Burány B., 1955.

Új stílusú, AABA formaképletű katonadal, általánosan elterjedt. Al-dunai változata 6/8-os lüktetésű.

Szövegvariáns: 4. (Járdányi II. 153)

Giusto, ♩ = 76–116

6.

È - gyes fi - ja va - gyok az a - nyám - nak,

{ Még - is be - so - roz - tak ka - to - ná - nak!
Még - is be - ji - ra - tott

{ Ki - húz - ták rám az el - ső cé - du - lát,
Én húz - tam ki

Itt köll han - ni { ezt a bar - na kis - lányt.
cso - nop - lyai nagy kocs - mát.

2.
Édesanyám kimént a kis kerbe,
Barna kislány kimén a kis kerbe,
Föltekintett a csillagos égre:
Sírva tekint a csillagos égre:
Csillagos ég, megölöm magamat,
Jaj, Istenem, elölöm magamat,
Katonának viszik a fíjamat!
Katonának viszik a babámat!

3.
Édesanyám, nē jöld még magadat,
Barna kislán, nē jöld el magadat,
Inkább kérd még a kapitány urat!
Inkább irjál levelet (a) császárnak!
Kapitány úr, maga jis azt mondja:
Még a császár maga jis azt mondja:
Égyes fíjú nem lehet katona!

4.
Katonának el akarnak vinni,
Göndör hajam lè akarják vágni.
Göndör hajam nem hagyom lèvágni,
Avvá fogom a hazát szolgálni!

5.
Göndör hajam lèhullik a földre,
Gyere, babám, szèdjed a kötődbe!
Ahán szál haj hullik a kötődbe,
Annyi százszó jussak az eszèdbe!

6.
Gyöngè ja nád, lèhajlik a földre.
Sír a kislán, elhallik messzire,
Elhallatszik közös kaszárnyába,
Tied lèszèk, babám, nemsokára!

Horgos, Földi Mihály (28).

Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (60).

Csóka, Banka János (45).

Horgos, Magócsi Andrásné Varga Etelka (59).

Csonoplya, Szklenovszki Mihályné Vukovics Borbála (77).

Kiss L., 1942.

Burány B., 1965.

Burány B., 1965.

Kiss L., 1972.

Székely M., 1974.

Új tilusú, elég széles területen ismert katonadal.
Szövegvariáns: 23, 93. (Járdányi II. 32)

7.

Giusto, ♩ = 96-120

Gye - re, paj - tás, ka - to - ná - nak,

Jobb dol - god lész, mint a - pád - nak!

Se nem ka - pálsz, se nem ka - szálsz,

Ko - má - ro - mi ut - cán sé - tálsz.

6. vsz.

2.
 Arad felől jön egy hintó,
 Abba ül a szolgabíró.
 Ördög bújjon az anyádba!
 Métt soroztál katonának?

3.
 Katona se löttem vóna,
 Ha ja bíró nem lött vóna.
 De ja bíró rossz embër vót,
 Akasztófára való vót.

4.
s Akasszák fől három fára,
Száradjon mēg keze-lába!
Bőre jó lesz pántlikának,
Híres lēányocskájának!

5.
Fecském, fecském, édēs fecském,
Vidd el az én levelecském!
s Vidd el, vidd el mēsszi földre,
Tēdd a rōzsám kebelébe!

6.
Ha kērdi, hogy honnat jöttél,
Kinek a póstása lēttél,
Mondd mēg, hogy ēgy öreg szēnvedőjé,
A te régi szeretődé!

Hertelendyfalva, Kovács Albert Lajos (30).

Kiss L., 1940.

Hertelendyfalva, Eröss Istvánné Kovács Teréz (55).

Kiss L., 1967.

Szöveg és dallam Kiss Lajos gyűjtése alapján.

Régi stílusú, általánosan elterjedt nyolc szótagú dudanóta. Utolsó sora heteroritmikus, harmadik sora bővíülhet tíz szótagúra. Egyike legnépszerűbb, ma is élő régi stílusú dallamainknak. A muraközi horvátok is ismerik.

Variáns: 59, 138, 158, 165. Szövegvariáns: 4, 60, 137, 138, 189, 190, 191. (Járdányi I. 128)

Giusto, ♩ = 84

Sej, ha bē-mē-gyék Zom-bor vá-ro-sá-ba,

E-gye-nést az ö-reg ka-szár-nyá-ba!

Szé-két { tész-nek gyön-ge fa-rom a-lá,
 { ad-nak, hogy ül-jek lē rá-ja,

{ Sej, é-lés ol-lót, gön-dör ha-jam { a-lá.
 { É-lés az ol-ló, { vág-ja.

2.

Mégszabadulok, még is házasodok!
 Azt vészék el, akit én akarok!
 Të még, babám, keress más szeretőt,
 Ha sok lész várnod a három esztendő!

Gombos, Nemes Gáspárné Vince Katalin (59).

Kiss L., 1939.

Új stílusú pentaton dallam.

Giusto, ♩ = 92-96

Mi- kor mön-tem so-ro-zat-ra, an-gya-lom, sëm-mi a ka-la-po-mon.

Mi- kor jöt-tem a so-ro-zat-ról, an-gyalom, sza-lag a ka-la-po-mon.

Az van ír-va ja sza-lag-ra, sza-la-gomnak mindakét ol-da-lá-ra:

El köll möni-ni ka-to-ná-nak mesz-szi-re, Szer-bi-ja kö-ze-pé-be!

2.

Mikor monstem katonának, angyalom, sëmmi az oldalamon.

Mikor jöttem szabadságra, angyalom, bajnét az oldalamon.

Kis bajnétomat letöszöm, a babámat két karommal ölelöm.

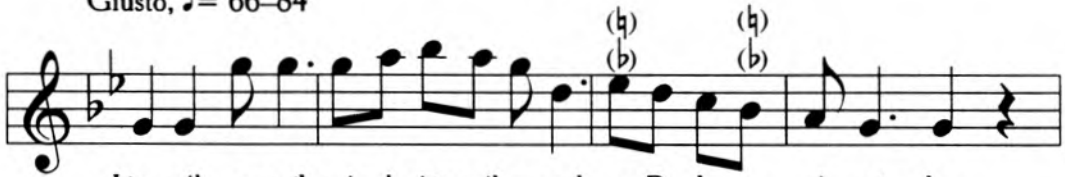
Kis bajnétomat letöszöm, vígan ölelöm a kedvesöm.

Rágondolok sorsaimra: Istenöm, hol a civil életöm?

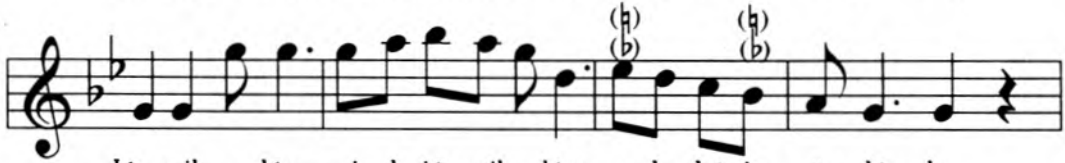
Csóka, Nagy Károly (20).
Magyarittabé, Jámbor Sándor (59).Burány B., 1953.
Király E., 1981.

Új stílusú katonanóta. Dallamjárása és magas szótagszáma miatt határeset nép- és műdalok között.

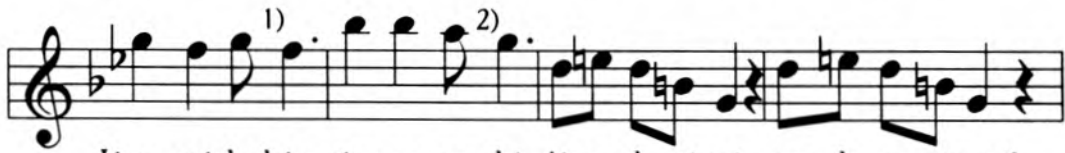
Giusto, ♩ = 66-84

Ját-szik a szél, sej, de ját-szik a szél a Ba-la-ton vi-zé-be.

Ját-szik a lány, sej, de ját-szik a lány a ba-bá-ja ö-lé-be.

Játsz-szá, ba-bám, úgy-se so-ká ját-sza-do-zó má, mu-la-to-zó má!

Jö-vő hó-nap hu-szon-ha-to-di-kán ka-to-ná-nak me-gyek má.

3. vsz.

2. vsz.

2.

Mikor engem, csuhaj, mikor engem a főorvos vizitált,
Édesanyám még a kisangyalom az ablakná sírdogált.
Kilenc orvos vizitája ja testem állását, szemem járását,
A tizedik, csuhaj a tizedik babám elbúcsúzását.

3.

Nincsen rózsá, sej, de nincsen rózsá, csak a száraz levele.
Nincs szeretőm, sej, de nincs szeretőm, lēbeszēte a nēnje.
Lēbeszēte, hogy nē szeressēn, csuhaj, engēmet, soha engēmet,
Mer énnēkēm nagyon soká telik lē a katonāélet!

Csóka, Korponai Mihály (51).
Doroszló, Dosztány Ferenc (36).

Burány B., 1953.
Bodor A., 1972.

Új stílusú, általánosan elterjedt, magas szótagszámú katonadal. A terc és szekszet nagyságától függően lehet mind dūr, mind moll jellegű, de a III. sor utolsó két üteme mindig „dūr”.
Szövegvariáns: 11, 12, 19, 40. (Járdányi II. 136)

Giusto, ♩ = 80-96

11.

1)

E-sike - ső, Zsom-bo - lyá - ról* fúj a szél,

{ Az én ró - zsám vi - zi - tá - ci - ó - ra mén.
{ Szegény le - gény vi - zi - tá - ci - ó - ra mén.

{ Ha be-ma - rad, í - rok né - ki le - ve - let,
{ E - des-any - ja gyen - ge szí - ve meg-ha - sad,

{ Ha - ja szí - ve kő - ből van is meg-re - ped!
{ Hogy a fi - ja há - rom év - re be-ma - rad.

1a

ossia

1b

ossia

2. A zëntaji kaszárnyára süt a nap,
Mëgjöttek a vizitáló tiszt urak.
Egyik írja gyöngé testem állását,
A másik meg babám elbúcsúzását.
3. Mikor engem a főorvos vizitát,
Édesanyám a gang** alatt sírdogát.
– Ne sírj, anyám, szép a magyar reguta,
Térgyig ér a nemzetiszín szalagja!
***– Édesanyám, eridj haza, nē sirass!
Van még otthun három árva, neve'd azt.
4. – Nem megyek én, nem nevelék több árvát!
Nem nevelék a császárnak katonát!
Húszévesen elviszik katonának,
Nagy fájdalom ez egy édesanyának!
5. Huncut az az orvos, aki vizitált,
Aki bennem semmi hibát nem talált!
Megtalálta bennem azt a nagy hibát,
Hogy a szívem a lányokért nagyon fáj.
6. Kalapomat fölakasztom a szögre,
Három évig nem teszem a fejemre.
Majd fölteszem negyedik év elején,
Szabádságos rózsza lesz a tetején!
7. Édesanyám kiállott a kapuba,
Hull a könnye, mer a fija reguta.
– Ne sírj, anyám, nem én vagyok az első!
Visszajövök, ha letelik az idő!

8.
Ha fölmegeyek a zágrábi hegyekre,
Föltekintek a csillagos egekre:
Csillagos ég, merre van az én hazám?
Merre sirat engem az édesanyám?

9.
Kisangyalom, nem írok több levelet,
Szilaj csikóm e' rúgta ja kezemet!
Szilaj lónak fájdalmas a rúgása.
Szép kedvesem, hallik a zokogása.

10.
Ha meghalok, nem köll engém siratni,
Nem köll majd a koporsómra borulni!
Ráborulna édesanyám, de már nincs!
Borúj hát rám, egyetlenegy drága kincs!

11.
El kell menni katonának messzire,
Itt kell hagyni a babámat, nincs kire.
Térád hagyom, legkedvesebb barátom:
Viseld gondját, még a császárt****
szolgálom!

12.
Visszajöttem, legkedvesebb barátom!
Add vissza ja szeretőmet, sajnálom!
– Visszajadnám, de már mostan nem lehet:
Karjaji közt sírnak már a gyerekek!

18.
Márkos Zsófia konyhájába lámpa ég,
Válámennyi honvédbaká odámén.
Én is odá bekötém a lovámát,
Á Zsófvá' kimulátom magámát!

13.
Szép Zëntába befütyül a gyorsvonat.
De sok kislány siet az állomásra!
Már messziről azt kiáltják a lányok:
Mégjöttek a szabadságos huszárok!

14.
Esik eső, ugatnak már a kutyák,
Jönnek haza a régén várt réguták.
Jaj, Istenem, kinek küldjek virágot?
Három lánynak fáj a szíve utánam!

15.
– Nyisd ki, anyám, zöldre festett kapudat!
Ereszd bē ja rég nem látott fíjadat!
– Bēeresztlek, kedves fíjam, vártalak!
Három éve, mija óta nem láttalak!

16.
Bádognak a horgasi templomot,
Kilenc kislány hordja rá ja bádogot.
Kilenc kislány kilenc barna legénnyel,
Mindegyik a maga szeretőjével.

17.
Ha még egyszer húszesztendős lehetnék,
Barna kislány szeretője nem lennék!
Barna kislány gyöngye szíve szerelme,
Az tesz engem a gyászos temetőbe!

Mohol, Gyarmat György (59).
Egyházaskér, Mihók Vendel István (62).
Mohol, Magó István (57).
Zenta, Gyetvai Simonné Mura Erzsébet (62).
Horgos, Nyers István (62).
Horgos, Magócsi Istvánné Varga Etel (59).
Szilágyi, Vörös Antal (38).
Bácskertes, Péter Pálné Szurap Ilona (81).
Csóka, Gál András (77).

Király E., 1965.
Bodor G., 1970.
Bodor G., 1971.
Bodor G., 1971.
Bodor G., 1971.
Kiss L., 1972.
Bodor A., 1972.
Bodor A.–Bodor G., 1972.
Kónya S., 1975.

Új stílusú ütemváltó dallam, legnépszerűbb katonadalaink egyike. Ezt temérdek szövege is tanúsítja. A versszakokban a katonaélet minden mozzanata szerepel a sorozástól a leszerelésig. Az 1971-es moholi változat lemezen: VMND A 6. a.
Variáns: 12. Szövegvariáns: 10–16, 19, 29, 30, 63–65, 70, 74, 110, 112, 113, 121, 139, 143.
(Járdányi II. 110, *általános*)

* Bácsalmásról, Kanizsáról stb., tetszés szerint. ** Más változatokban: folyosón, ablaknál.
*** A III–IV. dallamsorra. **** Egyik változatban: marsallt.

Giusto, ♩ = 84–132

A - pa - ti - ni Ko - ro - ná - ra süt a nap,

{ Mэг- gyüt- tek a vi - zi - tá - ló nagy u - rak.
 Ki - jöt - tek a vi - zi - tá - ló tiszt u - rak.

É - le - tэм - nek a leg - szép - bik ko - rá - ba*

{ Ál - lok majd a vi - zi - tá - ló - szo - bá - ba.
 Lép - tem be

2.
 Mikor engem a főorvos vizitál,
 Mэгverégeti a vállam, mэг-mэгáll:
 – No, tэ fiam, jó leszél katonának,
 Mэг pediglen hároméves bakának!

3.
 Mikor engem a főorvos vizitát,
 Эдэсanyám a folyosón sírdogát.
 Sírjon, anyám, nem leszék a magájé!
 Három évet szolgálok a császáré!

4.
 Örmester úr, álljon a balszárnyára!
 Kisérjén ki minket az állomásra,
 Mert miértünk jön a vonat sebessen.
 Tik mэг, lányok, sírjatok keservessen!

5.
 – Nyisd ki, anyám, zöld leveles kapudat!
 Ereszd бэ a szabadságos fiadat!
 – Bэeresztlek, эдэс fiam, vártalak!
 Három éve, mióta nem láttalak!

Gombos, Nemes Gáspár (63), Nemes Pál (30), Buzás Istvánné Bogyó Teréz (59).
 Gombos, Nárai Jánosné Szűcs Mária (48).
 Doroszló, Babos János (62).

Kiss L., 1939.
 Kiss L., 1941.
 Kiss L., 1968.

Új stílusú katonadal, az előző (11) dal változata. Lásd az ott mondottakat.
 Szövegvariáns: 11, 65, 70, 72, 74, 113.

*Másik változatban: sorába.

Giusto, ♩ = 96–112

Ud - va - rom - ba hár - mat for - dút a ko - csi,

É - dős - a - nyám (a) kuf - fē - ro - mat hoz - za ki!

Hoz - za ki ja bē - so - ro - zó le - ve - let,

Becs - ke - re - kén nem tud - ják a ne - ve - met!

ossia

2.
 Becskerekén nem tudják a nevemet.
 Maj megtudják, ha katonának visznek!
 Az én nevem törökszegfű, lilijom,
 Ha meghalok, kinyílik a síromon!

3.
 Édésanyám, ha megunt ke' tartani,
 Vigyén engem a piacra elanni!
 Adjon oda a legelső kérőnek,
 Ha nem adott az igaz szeretőmnnek!

4.
 Édésanyám, hol van az az édés tej,
 Amelyikkel katonának nevelt fel?
 Jobb lett volna, adta volna lányának,
 Most a lányát nem viszik katonának!

5.
 Azt gondoltam, nem köllök katonának,
 Gondját viselém az édésanyámnak:
 De már látom, nem viselém szegénynek,
 Oltalmára hagyom a jó Istennek!

6.
– El köll mennem katonának messzire,
Itt köll hagyni a rózsámat, nincs kire.
Terád hagyom, legkedvesebb pajtásom,
Éljed vele világotat, nem bánom!

7.
Visszajöttem, legkedvesebb pajtásom!
Add vissza a szeretőmet, sajnálom!
– Visszaadnám, legkedvesebb barátom,
Gyöngö gyerek sír a karján, sajnálom!

8.
Bárna kislán kiál a kis kápubá,
Úgy virāgzik, mint a tēk a gánébá!
Kík a szēme, szēmédēke fekete.
Áz Isten a számomrá teremtette!

9.
Mind ázt mondják, hogy Bēzdānbá nincs
kofā!
Hāt az a sok hádiásszon micsodá?
Kík a szēme, szēmédēke fekete.
Áz Isten a számomrá teremtette!

Doroszló, Komáromi András (72).

Bácskertes, Péter Pálné Szurap Ilona (81).

Zenta, Kaszás Gizella (41).

Hódegyháza/Ada, Szenes József (50), Szenes Józsefné Krasznai Etel (45),

Tasi Istvánné Vastag Júlia (50).

Bodor A., 1972.

Bodor A.–Bodor G., 1972.

Bodor A., 1974.

Bodor A.–Bodor G., 1975.

Régi stílusú népszerű katonadal. Érdekessége a *d r m* kezdés, ami az erdélyi dialektusra jellemző ún. „zsoltár típus” sajátága. A gyakorlatban sajnos igen gyakran lapos hangisméltéses a kezdés, és a dallam műdalos közhelyektől hemzseg. A terjesztésnél erre ügyelni kell. Harmadik dallamsorának zárófordulata szólhat oktávval lejjebb is.

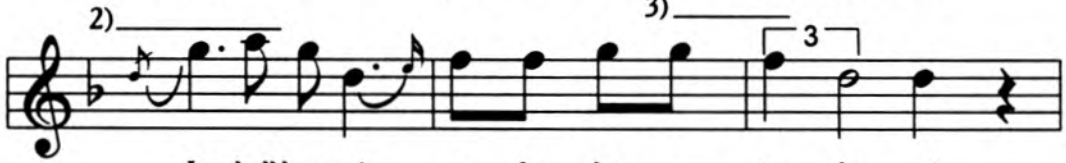
Szövegvariáns: 11, 14, 15, 29, 30. (Járdányi II. 172, *Udvaromon hármat fordult a kocsi*)

14.

Giusto, ♩ = 76-92

-El köll mēn - ni , ka - to - ná - nak mesz - szi - re,

Itt köll hagy - ni a ba - bá - mat, nincs ki - re!

Tē rád ha - gyom, leg - ked - ve - sebb paj - tá - som, de paj - tá - som,

{ Vi - seld gond - jāt há - rom é - vig, nem bá - nom!
 { Él - jed vé - le vi - lá - go - dat,

2.

Kitőttem három évet, hat napot.
 Kedves komám, add vissza a galambom!
 – Szeretődöt könnyen visszaadhatom,
 de adhatom,
 Csak előttem nő öleld, mert sajnálom!

3.

– Visszajöttem, legkedvesebb pajtásom!
 Add vissza *ja* szeretőd, mer sajnálom!
 Élted véle világodat edáig, de edáig,
 Én még élém koporsóm bészártájig!

4.

Asztalomon három vajaspogácsa.
 Mind a hármat barna kislán csináta.
 De tē abból, barna legén, nem észöl, nem észöl,
 Még az ényém örökösen nem lészöl!

Zenta, Lengyel Ilona (15).

Hódegyháza / Ada, Szenes Józsefné Krasznai Etel (45),

Tasi Istvánné Vastag Júlia (50).

Burány B., 1953.

Bodor A.–Bodor G., 1975.

Új stílusú ötfokú dallam.

Variáns: 15, 74, 109, 199, középső sorok. Szövegvariáns: 11, 13, 15, 29.

Giusto, ♩ = 80–108

15.

Sö - tét fel - hő be - bo - rít - ja az e - get,

Min - den - fe - lől csak az e - ső fe - nye - get.

Jaj, Is - te - nem, mer - re men - jek? Meg - á - zok, meg - á - zok!

Kis Sat - rin - cán sze - re - tőt nem ta - lá - lok!

2.

Vékony héjja van a piros almának,
Gyöngé szíve van a legény anyjának.
Gyöngé szíve bánatába meghasad, meghasad,
Mer a fia katonának bemarad.

3.

Zsindelyezik a kaszárnya tetejét,
Válogatják a legények elejét.
Itthon maradt kettő-három nyomorult,
nyomorult,
Rátok, lányok, még az ég is beborult.

Dobrodol.

Ürög.

4.

– El köll menni messzire katonának,
Kire hagyom az én kedves babámat?
Terád hagyom, legkedvesebb pajtásom,
pajtásom,
Éljed veled világodat, nem bánom!

5.

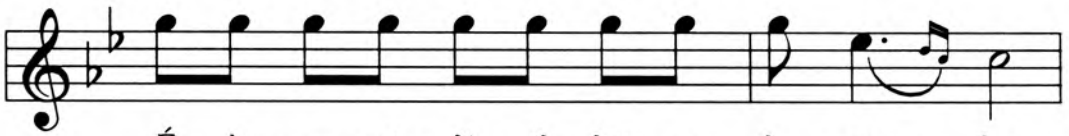
Letöltöttem három évet, hat napot.
Hű pajtásom, add vissza a babámat!
– Visszaadom, legkedvesebb pajtásom,
pajtásom,
Csak előttem meg ne öleld, sajnálom!

Király E., 1965.

Király E., 1965.

Új stílusú dallam ötfokú fordulatokkal. A 3. versszak népies műdal dallamán népszerű.
Variáns: 74, 109, 199, 14, távolabbról. Szövegvariáns: 11, 13, 14, 29, 84, 146.

Giusto, ♩ = 63–104

É - dős - a - nyám ki - áll - lott a ka - pu - ba,

Sír - va mond - ja, hogy a fi - ja ka - to - na.

Ne sírj, a - nyám, nem va - gyok én ka - to - na!

Ha - za - jö - vök há - rom esz - ten - dő mül - va!

2.

Édesanyám gyöngén nevelt ingemét,
Mégse tudja az én bús életémét!
De ha tudná az én bús életémét,
Éjjel-nappal mégcsiratna ingemét!

3.

A citromfa levelestől, ágastól,
Kisangyalom, hogy váljunk el egymástól?
Mégválásom nem annyira sajnálom,
Csak igazán szerettelek, azt bánom!
*s Úgy mégválunk, kisangyalom, egymástól,
Mint a csillag az ő ragyogásától!

4.

Két szivárvány koszorúzza az eget.
Most tudtam még, hogy a rózsám nem szeret.
Ha nem szeret, métt írja ja levelet?
Hogy az Isten rogyassza rá az eget!

5.

Mit a nyáron két rossz lóval kerestem,
Mind a hadiki lányokra költöttem.
Véttem nekik favirágó** rokolyát,
Hej, de sokszor félhajtottam az alját!

6.
Spirituszból csinálják a pálinkát,
Azétt nem lát sënki rajtam jó gúnyát.
Kutya lëgyek, félakasztom magamot!
A félokás*** eltette ja napomot!

7.
s Úgy szeretlek, mint a mézeskalácsot!
Hoca ide, csókójam még a szájad!
Gyere ide, hogy újek az ölödbe!
Hagy kacsintsak két ibojja szemëdbe!

Hertelendyfalva, Bónis Ágoston (40), Illés Ambrus (38),
Kemény Lajos (45).

Kiss L., 1940.

Régi stílusú, csak Bukovinára jellemző fríg hangsorú táncdallam, a 121. dal 11 szótagú giusto rokona.

Szövegvariáns: 11, 136, 139. (MNT IX: LXXXIX. típus, Járdányi I. 119)

* A III–IV. dallamsorra.

** Vastagabb anyagból készült szoknyaviselet.

*** Régi ürmérték (pint, icce).

Giusto, $\text{♩} = 84$

17.

É - des - a - nyám, mi van a kö - tő - je - be?

Pi - ros al - ma, ad - jon é - gyet be - lő - le!

Úgy - sém so - ká é - szem, a - nyám, al - má - ját,

Vi - se - lém a Fe - renc Jós - ka ru - há - ját!

2.
Édésanyám, mi van a kötőjébe?
Piros alma, adjon egyet belőle!
Piros alma, jaj, de nagyon jó ízű!
Édésanyám, jaj, de nagyon jó szívű!

3.
Piros alma, ne gurulj, de ne gurulj!
Barna kislány, ne búsulj, de ne búsulj!
Búsulhatsz még, barna kislány, eleget,
Mert a rózsád mást szeret, nem tégedet!

Zenta, Tóth Horti Viktória (64).

Fábri J., 1953.

Új stílusú ötfokú dallam.

Variáns: 39. Szövegvariáns: 18. (Járdányi II. 92, általános)

18.

Giusto, ♩ = 108–116

É - dës - a - nyám, mit vi - szél a kö - tőd - be?

Fe - hér kē - nyér, ad - jál ne - kém be - lő - le!

Ad - dig ad - jál, míg Nagy - szē - bēn - be é - rēk,

Az - u - tán a ko - misz - val* és mēg - é - lēk!

ossia

4. 5. vsz.

2.
Bimbó voltam, mikor én megszülettem,
Rózsa pedig, mikor katona lettem.
Kinyíltam a magam falujába,
Elhervadtam a bécsi kaszárnyába.

3.
Édésanyám, ki a huszár, ha nem én?!
Ki nyergeli föl a lovát, ha nem én?!
Fölnyergelém a lovamat módjára,
Ölelém a szeretőm utoljára!

4.
Szárnya, szárnya, szárnya van a verébnek,
Nincsen párja ja bogojaji legénynek!
Bal vállára veti prémés kabátját,
Úgy öleli réggel a babáját.

5.
Szárnya, szárnya, szárnya van a madárnak,
Nincsen párja ja bogojaji kislánynak!
Két fülire fésüli göndör haját,
Úgy öleli hajnalig a babáját.

Gombos, Tamaskó Antalné Filipovics Anna (63), Nemes Gáspár (63).
Hertelendyfalva, Illés Ambrusné Buta Mária (51).

Kiss L., 1939.
Kiss L., 1941.

Új stílusú ötfokú dallam.
Szövegvariáns: 17, 32, 52, 70, 115. (Járdányi II. 118, változat)

* Komiszkenyér = katonakenyér.

Giusto, ♩ = 108–(120)

19.

Ha majd en - gem a fő - fen - cser* vi - zi - tál,

É - des - a - nyám az ab - la - kon sír - do - gál.

-E - redj ha - za, é - des - a - nyám, ne si - rass!

Van még ott - hon ne - ve - let - len, ne - veld azt!

2.

Százados úr, ha felül a lovára,
Négyes sorba áll a menet utána.
Olyan szépen szól a katonanóta,
a Kisangyalom, ha hallaná, de sírna!

3.

Édesanyám sokat intett a jóra,
Hogy ne menjek én a csárdaajtóra.
De én erre, én erre nem hallgattam,
Elmentem, a csárdaajtóba álltam.

4.
Túl a Tiszán lovagolni nem merek,
Attól félek, férecsúszik a nyereg!
Attól félek, férecsúszik a nyereg,
Férecsúszik, én a Tiszába esek!

5.
A bihácsi sudár magos toronba
Ki van tűzve három ászló egy sorba,
Mind a háromnak a két széle sárga!
Kedves anyám, nem veszék a csatába!

6.
Amel utcán ez az ezred kivonul,
Mindén szemből bánat könnye kicsordul,
Mindén szemre zsebkendő van takarva.
Illen bakákat, de ki nő siratna?!

*Horgos, Szaniszló Matild (18).
Felsőhegy, Oláh János (91).*

Bartók B., 1906.
Burány B., 1952.

Szöveg és dallam Bartók Béla és Burány Béla gyűjtése alapján.
Régi stílusú kvintváltó táncdallam, az egész magyar nyelvterületen egyenletesen elterjedt.
Népszerűségét számos múlt századi feljegyzés igazolja. A muraközi horvátoknál is gyűjtötték.
Nálunk jelenleg mindössze 15 változatról tudunk, de bizonyára jóval több is van. Gyakran
hallható obszcén szövegekkel is.
Variáns: 55, 170, 171, 184, 200. Szövegvariáns: 10, 11, 12, 40. (MNT VIII. XLIX. típus,
Járdányi I. 20)

*Feltscherer (német) = tábori sebész.

20.

Giusto, ♩ = 96–120

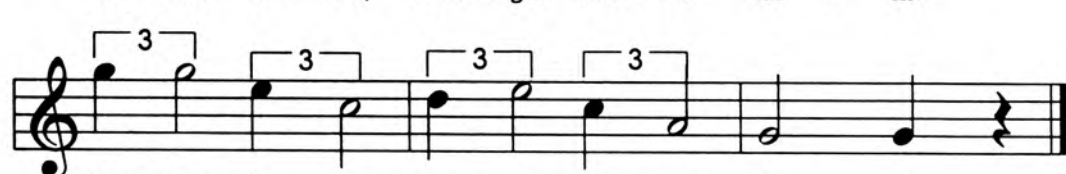
Fecs - ke - ma - dár szál - lott a vas - út - ra.

Is - ten ve - led, ba - bám, u - tó - já - ra!

Is - ten ve - led, nem fogsz töb - bé lát - ni!

Tu - dom, fog az ár - va szí - ved fáj - ni!

2.

Ha csakugyan így köll ennek lenni,
 El köll menni messzire meghalni.
Messze, messze meg kell nékem halni.
 A szívemet élős golyó járja,
 Lésöpör a hegység oldalára.

3.

Fehér holló szállott a vasútra,
 Jártam hozzád, (az) egész világ tudja!
 Már ezután nem fogok eljágni.
 Tudom, fog az árva szíved fájni!

4.

Ha csakugyan így kell ennek lenni,
 Szabadkáról el kell nékem menni.
 Olyan vígan megyek ki belőle!
 Nincs szeretőm, mit sajnáljak benne?

Ludas, Tót Irén (20).

Martonos/Zenta, Sóti Mihályné Beszédes Etelka (47).

Király E., 1956.

Bodor A.–Burány B., 1972.

Új stílusú dallam. Dúr jellegű hangsorának 7. foka hiányzik. A triolás lüktetésű ritmus egyéni előadás.

Szövegvariáns: 35, 173. (Járdányi II. 115)

Giusto, ♩ = 76–120

21.

Mi-kor men-tem, ba-bám, { az el - ső so - ro - zat - ra,
a so - ro - zó szo - bá - ba,

{ Fe - hér in - gem vág - tam lē ja pad - ló - ra.
In - gēm, ga - tyám lē - vág - tam az asz - tal - ra.

Köny - nyes szem - mel néz - tem a tiszt u - rak - ra,

Hogy a ma - gyar ne - vem szerb be - tű - vel van ír - va.

ossia

ossia

2.
Mikor mentem, babám, szép Horgosból*
kifelé,
Lányok kísérték az állomás felé.
Mindegyikkel kezet fogtam sorjába,
Kezet fogtam mindegyikkel sorjába,
Csak a régi babám hagytam legutoljára.
Sej, a régi babám hagytam legutoljára.

3.
Kedves kisangyalom, add ide *ja* kezedet,
Add ide hát, babám, azt a *pici* kezedet,
Csárdás kisangyalom, add ide *ja* jobb kezed,
Mer én téged oly igazán szeretlek!
Jártam hozzád sok esőbe, nagy sárba.
Jaj, de sokat jártam, kisangyalom, hiába!
Ugye, régi babám, nem esik az hiába?

4.
Sűrű sötét felhők vándorolnak az égen,
Maradásom nincs ezenn a vidéken!
Az van írva föl a vándorfelhőkre:
Szerettelek, babám, el kell válnunk örökre.

Horgos, Krekuska György (19).

Csóka, Toth Anna (36).

Mohol.

Zenta, Károly Jánosné Döme Klára (49).

Kiss L., 1942.

Burány B., 1953.

Király E., 1965.

Király E., 1971.

Új stílusú dallam ötfokú fordulatokkal.

Variáns: 130, 131, középső sorok. Szövegvariáns: 130, 131. (Járdányi II. 83, változat)

*Kis Csókából, szép Zentából stb., tetszés szerint.

Giusto, ♩ = 76

É-des, ked-ves jó a - nyám, ki - sér - jen ki a vas - út - ra!

Ott vár en - gem a ba - bám, sú - rű köny - nye - it hul - lajt - sa.

Sú - rű köny - nye - it rám hul - lajt - sa, az - zal szí - ve - met szo - mo - rít - sa.

Jaj, Is - te - nem, Is - te - nem! Ka - to - na lett a ked - ve - sem!

2.

Édes, kedves jó anyám, kíséren ki a vasútra!
 Van még otthon egy fíja, az is lehet még katona!
 Majd, ha belejön az időbe, elviszik azt is három évre!
 Elviszik három évre, Szerbijnak közepébe.

Hódegyháza /Ada, Szenes József (50), Szenes Józsefné Krasznai Etel (45),
 Tasi Istvánné Vastag Júlia (50).

Bodor A.–Bodor G., 1975.

Új stílusú dallam plagális (mi-végű) sorzárlatokkal.

Giusto, $\text{♩} = 84-120$

Üt az ó - ra ka - kas - szó - ra,

El kell vál - ni vir - ra - dó - ra.

-Adj egy csó - kot u - tó - já - ra,

Mer én mē - gyek ka - to - ná - nak!

2.
A gőzösnek hat kereke
Bárcsak összevissza törne!
Bárcsak összevissza törne,
Hogy a magyar katonákat
Hogy éngemet el nē vinne!
Oly messzire el nē vigye!

3.
A gőzösnek hat ablaka,
Nyújtss ki, babám, karod rajta!
Nyújtss ki, babám, mind a kettőt,
Én vagyok a tē szeretőd!

4.
Még a gőzös Kanizsára,
Kanizsáról Szabadkára.
Ott várják az új rögutát,
Kinek göndör haját vágják.

5.
Göndör hajam, ha levágják,
Göndör hajam mind levágják,
Babám kötőjébe hányják.
Nincsen annyi hajam szála,
Ahány könnye hullott rája!

6.
Kisangyalom ablakába
Kinyílt egy piros rózsza.
Két felé hajlik az ága,
Magyar baka sapkájára.

7.
Még tanútam repéráni,
Hosszú vasutat csináni.
Azon mén egy motorkocsi,
Azon szalad a gőzkocsi,
Ki ja rögutákat viszi.

8.
Viszi, viszi messze földre,
Galíciya határszélre.
Galíciya közepére.
Ott várják az új rögutát,
Levágják a göndör haját.

9.
Ki ja fene hitte volna,
Hogy vasutat köll csinálni?
Tetejébe mozdonkocsi,
Ki ja regutákat viszi!

Gombos, Nemes Pál (30), Nemes Pálné Bacskó Rozália (28).

Horgos, Krekuska György (19).

Doroszló, Babos János (62).

Oromhegyes, Bicskei Mihályné Balázs Ida (44).

Zenta, Gyetvai Simonné Mura Erzsébet (80).

Törökkanizsa, Sós Mihályné Törköly Erzsébet (77).

Kiss L., 1939.

Kiss L., 1942.

Kiss L., 1968.

Tripolsky G., 1971.

Bodor A.–Németh I., 1990.

Bodor A., 1995.

Régi stílusú, de dallamjárásában az új stílushoz hasonló, széles körben elterjedt dallam.
Variáns: 102. Szövegvariáns: 6. (Járdányi I. 190, *székely, alföldi, dél-dunántúli*)

Giusto, ♩ = 100

Jaj, de har-ma-tos a ku - ko - ri - ca le - ve - le!

U - tó - já - ra vó - tam ná - lad az es - te.

U - tó - já - ra fog - tam aj - tód re - zes zá - várját.

Ad - jon Is - ten, ba - bám, sok sze - rel - mes éj - sza - kát!

2. vsz.

2. vsz.

2.
Sebesen forog a mozdonykocsi kereke,
*Széles a belseje, régutával van tele.
Sírva kérdi (ja) barna kislány (a)
mozdonyvezetőt:
Mikor hozza vissza a reguta szeretőt?

3.
– Réguta szeretőt visszahozni nem lehet,
*Még le nem töltötte a hosszú három évet!
– Három évet letölteni gyenge ja babám,
Jövő sorozatra maj megerősödik má!

Péterréve, asszonyok.

Bodor A., 1995.

Új stílusú katonadal. A 24–27. dalok jól szemléltetik, hogyan valósul meg azonos dallamgondolat különböző formákban, azaz ABBA, AABA és AA⁵BA formaképletekben. A formai szabadság egy előadáson belül is érvényes: ebben a dalban az 1. versszak formaképlete ABBA, a többié AABA.

Variáns: 25–27. Szövegvariáns: 25–27, 97–99.

*Erre a szövegsorra az 1. dallamsort ismétlik meg.

Giusto, $\text{♩} = 92-(108)$

Jaj, de csit-teg-csat-tog a gőz - ko - csi ke - re - ke!

A - zon vi - szik a ró - zsá - mat mesz - szí - re.

Még mesz - szí - ről ki - ált - ja a fű - tű - nek:

Mi - kor hoz - za visz - sza a ré - gi sze - re - tű - met?

5. 6. vsz.

2.
Gyenge fűgefának földre hajlik az ága,
Pántlikás kalpom hideg szél fűjdogálja.
Fújjad, szellő, úgyse soká fűjod már,
Mert a Ferenc Jóska katonája leszek már!

3.
Piros rózsafának földre hajlik az ága,
Az én pántlikámat őszi szél fűjdogálja.
Meggérdeztem én a piros rózsától,
Mért hervad el, hogyha lesz kasztják
az ágról?

4.

Jaj, de szépen legel a kapitány pejlova!
Nem tudja, hogy hol nyugszik a gazdája.
Ott nyugszik egy rezgő nyárfa tövébe,
Három éles golyó van a szívébe löve!

5.

Kapitány úr, sēj, haj, nyergelje fél a lovát!
*Talán bizon, sēj, haj, siratja ja babáját?
Fúj a szellő, sirathatsz már, galambom!
Soha többet, sēj, haj, nem ölel még a karom!

6.

Nem forog a kocsi, ha jó négy ló nem húzza.
*Nem zörög a levél, ha ja szellő nem fűjja.
Fújjad, szellő, sirathatsz már galambom!
Soha többet, sēj, haj, nem ölel még a karom!

Horgos, Szaniszló Matild (18).

Hertelendyfalva, Kovács Júlia (54), Kerekes Andrásné Kuruc Veronika (51).

Bartók B., 1906.

Kiss L., 1940.

Új stílusú katonadal, formaképlete ABBA, al-dunai változatáé AA⁵BA.

Variáns: 24, 26, 27. Lásd a 24. dalnál mondottakat. Szövegvariáns: 24, 26, 27, 65, 68.

*Erre a szövegsorra az első dallamsort ismétlik öt hanggal feljebb (l. dallamvariáns).

Giusto, ♩ = 72-110

Se-be-sen fo-rog a moz-don-ko-csi ke-re-ke,

Szé-les a bel-se-je, rē-gu-tá-val van te-le.

4) 2) 3)
 { Bar-na kis-lán sír-va kér-di (ja) moz-don-ve-ze-tőt,
 Sír-va kér-di (ja) bar-na kis-lány (a)

hogy { Viszszahoz-za-jē még a rē-gu-ta sze-re-tőt?
 Mi-korhoz-za visz-sza
 Ad-ja visszsa né-ki

3. vsz.

ossia

ossia

2. vsz.

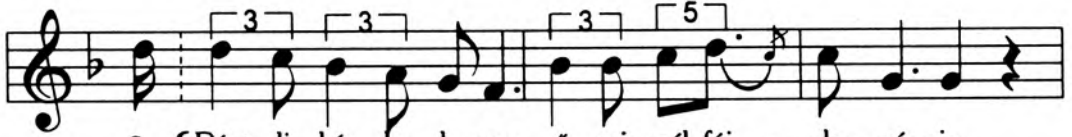

3. vsz.

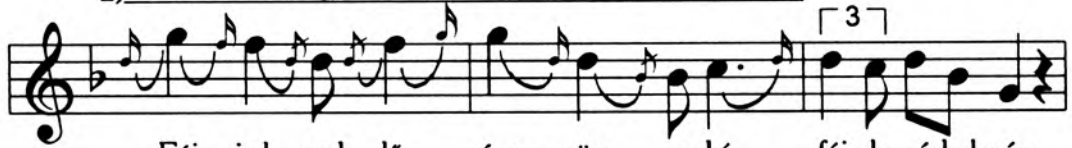
Giusto, ♩ = 76-100

Sza-gos a roz-ma-ring, főd-re haj-lik az á-ga,

a { Pánt-li-kás ka-la-pom ő-szi szél fúj - do-gá-ja.
 2) { Vi-rá-gos

Fúj-jad, szel-lő, úgy-sém so-ká fúj-do-gá-lod mán,

Mer a Fe-renc Jós-ka ka-to-ná-ja lē-szék mán!

ossia

ossia

2.

Sebessen forog a mozdokocsi kereke,
 Szélés a belseje, rögutával van tele.
 Barna kislán vallassa ja mozdonvezetőt:
 Mikor hozza vissza a röguta szeretőt?

3.

– Visszahozom, vissza a röguta szeretőt,
 Maj ha lētőti ja hosszú három esztendőt!
Hogy ha lētőlti a kemény három esztendőt!
 – Lētőteném, sej, de nagyon gyöngé
 vagyok még!
 – Lētőlteni, sej, de nagyon gyöngé ja babám!
 Gyüvő sorozatra maj megerősödök én!
 Jövő sorozatra majd megerősödik tán!

Zenta, Sziveri Mária (65).

Bácsgyulafalva, Pecsénka Andrásné Sötét Katalin (70).

Zenta, Gyetvai Simonné Mura Erzsébet (80).

Bodor G., 1971.

Bodor A., 1972.

Bodor A.–Németh I., 1990.

Új stílusú dal, formaképlete AABA. Az itt közölt változatok mindegyike igen szép, érzelmi telítettségű előadás. Lásd a 24. dalnál mondottakat.

Giusto, ♩ = 96

28.

Za - va - ros a Ti - sza vi - ze, nem - tisz ta,

Rá - ve - ze - tēm kis pej - lo - vam, nem isz - sza.

Ha nem isz - sza, rá - haj - tom a szé - les Du - ná - ra,

Hogy ne lē - gyek sēn - ki mēg - unt ba - bá - ja!

2.

Ha jelinult ez a vonat, hagy mēnjēn!
Én utānam sēnki nē keserēgjēn!
Keserēgjēn mindēn lány a babája utān,
Én is kesergēk a magamé utān!

3.

Még azt mondják, nem lēsžek a babámé!
Pedig én már űgysē lēsžek a másé!
Mēgmutatom én ennek a cudar vilāgnak,
hogy Párja lēsžek még a kedves babāmnak!

4.

Árpakēve, búzakēve kōrōsztbe.
Tizēnhat esztendős legény de gyōnge!
Tizēnhat esztendős legény fejbe de gyōnge!
Még rēndēs vót, én vótam szeretője!

Horgos, énekcsoport.

Bodor A., 1972.

Régi stílusú táncdallam, rokonnépi variánsa is ismert. A közhasználatban nálunk igen kevés változata kering. A szöveg 1. versszaka nótacsárdásként népszerű. Lemezen: VMND B 1. a. Szövegvariáns: 29, 30. (Járdányi I. 218, *székely, palóc*)

Giusto, ♩ = 72-100

Ha mög - in - dult ez a gő - zös, hagy mön - jön!

Én u - tá - nam sën - ki nē ke - se - rög - jön!

Ke - se - rög - jön min - dön a - nya fi - já - jért!

Én is ke - ser - gök a ked - ves ba - bá - mért!

2.
Amikor a gőzös kezdett indúni,
Közepébe el is kezdett süllyedni.
Léborúva könyörögtem, de nagyon,
hogy Segíj, Isten, ezénn a nagy utamon!

3.
Ha meghalok, a tengerbe vessetek,
A testemet a nagy halak egyék még!
Csontjaimat a hullámok ringassák,
Odahaza magyar lányok sirassák!

4.
Gyere, pajtás, gyerünk bé ja városba,
Keresünk egy magyar lánt a számodra!
Ugyé, pajtás, té sē hitted ezelőtt,
Hogy egy magyar kislán lesz a szeretőd?

5.
Majd, ha elvisznek engem katonának,
Kire hagyom az én kedves babámat?
Térád hagyom, legkedvesebb barátom,
Csak nē öle'd előttem, mer sajnálom!
Éljed véle világodat, nem bánom!

6.
Majd hazajövök a katonaságtól,
Majd ha lételik a három esztendő,
Kedves komám, add vissza ja galambom!
Kedves komám, add vissza ja szeretőm!
Élted véle világodat édjáig,
Én még élém koporsóm lezártájig!

7.
Mosmán létellett a három esztendő.
Kedves komám, add vissza ja szeretőm!
– Visszajadnám, kedves komám, nem lehet:
Összekötte mán a pap a kezünket!

8.
Nē vágd szét a piros almát, mēgrohad!
Nē szomoridd a szívemet, mēghasad!
Most is olyan bánat van a szívemēn,
Mint a magos kőszikla jaz egekēn!

Zenta, Szabó Zsuzsanna (19).

Zenta, Hanák József (77).

Csóka, Banka János (45).

Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (60).

Zenta, Gyetvai Simonné Mura Erzsébet (61).

Burány B., 1953.

Fábri J., 1953.

Burány B., 1965.

Burány B., 1965.

Bodor G., 1971.

Új stílusú dallam, szélső sorainak tagolása eltér a szokványostól, nem 4+4+3, hanem 2+4+2+3 (lásd a 40. dalnál mondottakat is). Hangsorának 7. foka csak átmenő hang. A versszakok nagy része sajnos sokkal népszerűbb egy meglehetősen sikertelen nóta dallamán. Kár, mert hagyományba illőbb dallama is van, mint pl. az itt közölt is.

Variáns: 98, a szövegek azon a dallamon is felhangzanak. Szövegvariáns: 11–15, 28, 30, 74, 94. (Járdányi II. 86, *általános*)

Ruk - kol - nak a szép zén - ta - i* le - gé - nyék.

De ne - he - zen { in - dul - nak el szé - gé - nyék!
bú - csúz - nak

Is - ten ve - le - tük! Szer - busz lá - nyok, mé - gyünk má!

É - dös - a - nyám, a sze - re - tőm { de saj - nál!
nem saj - nál!

5. vsz.

ossia

3. vsz.

2-4. 6. 7. vsz.

ossia

2.
Addig megyek, még a szememre látok,
Még egy sűrű erdőre nem találok!
Sűrű erdő közepibe kaszárnya,
Abba lészek három évre bészárva!

3.
Ha kijállok a kaszárnya jelébe,
Föltekintek a csillagos nagy égre.
Két fényes csillag mutatja ja hazámat.
Három évig nem látom a babámat!

4.
Ha jelindút ez a gőzös, hagy mēnjēn!
Én utánam sēnki nē keserēgjēn!
Keserēgjēn mindēn anya fijájé!
Én is kesergēk a kedves babámé!

5.
Kitöltöttem ezt a három esztendőt.
Járok hozzátok, éppen úgy, mint azelőtt.
Boldog leszek én ebbe a nagy világba,
Mint kis madár sűrű erdő árnyába!

6.
Kis Bácskába berobog a gőzkocsi.
Szabdságos huszárok ugrálnak ki.
Egyik kislány mondja a másikának:
Megjöttek a szabadságos huszárok!

7.
Édesanyám, ha megunt ke' nevelni,
Édesanyám, ha ráunt ken tartani,
Vigyén kend el kis Zomborba eladni!
Vigyen ken ki a piacra eladni!
Ott is ott lesz Ferenc Jóska megvenni,
Ott is ott lesz az én rózsám megvenni,
Bangó pénzzel fogja kendét fizetni!
Ezüst pénzzel fogja kendet fizetni!

8.
Édesanyám, adjon Isten jó estét!
Hoztam kennek egy szép barna menyecskét!
Hazahoztam ezt a barna menyecskét!
De nem azért hoztam, hogy én szeressem,
De nem azért hoztam én, hogy szerettem,
Édesanyám könnyebbségit kerestem!

Királyhalom, Csíszár István (30).

Zenta, Kiss Ferencné Rác Szabó Etelka (40), Kaszás Gizella (19).

Felsőhegy, Novák Ádám (65).

Doroszló, Komáromi András (72).

Kiss L., 1944.

Burány B., 1953.

Bodor A., 1972.

Bodor A., 1972.

Új stílusú ötfokú katonadal, általánosan elterjedt. Utolsó versszaka lakodalmas.
Szövegvariáns: 11, 13, 28, 29, 63, 70, 74, 112, 121, 143. (Járdányi II. 112)

*Felsőhegyi, királyhalmi stb., tetszés szerint.

31.

Giusto, $\text{♩} = 104$

Két sor - já - ba száll a vad-lúd a ré - ten,

Fész - ket ke - res az al - föl - di vi - dé - ken.

Gú - nár u - tán azt ki - ált - ja a li - ba, de a li - ba:

Nincs itt jó hely, mēn-jünk in - nen más - ho - va, de más - ho - va!

2.
Elszállottak a vadludak messzire,
de messzire,
Egészen a világ túlsó végére.
Én magam is kimegyék a világból,
de világból,
Búcsút vészek az én kedves babámtól,
de babámtól.

3.
Októberba megütik a rézdobot, a nagydobot,
Legényeknek kiadják a parancsot:
Mindēn legény siessēn a gőzösre, de gőzösre!
Kiviszik az ország külső szélire, de szélire!

4.
Onnan írok az anyámnak egy szomorú levelet.
Édēsanyám, olvassa el, ha lehet!
– Elolvasnám, édēs fiam, szívesen, de szívesen,
Ha ja könnyem nem hullna oly sebēssen, de sebēssen!

Zenta, Sziveri Mária (65).

Bodor G., 1971.

Új stílusú ötfokú dallam, a tetszés szerinti sorbővitést példázza.
Szövegvariáns: 32, 129 B

Giusto, ♩ = 100–126

Fa - lu vé - gén mēg - fúj - ták a trom - bi - tát:

A - ki hu - szár, nyer - gel - je föl a lo - vát!

A - ki hu - szár, nyer - gel - je föl a lo - vát!

Ki - ad - ták a ke - mén pa - ran - cso - lat - ját.

5. vsz.

ossia

4. vsz.

5. vsz.

2.
Falu végén megverték a rézdobot:
Aki baka kösse föl a bakancsot!
Aki baka, kösse föl a bakancsát!
Kiadták a kemén parancsolatját.

3.
Ezérnyócsázhatvanhatba délután,
Októbernek éppen harmadik napján
Magyar huszár föltekintett az égre,
Szeretőjét bízta a jó Istenre.

4.
Édesanyám, ki a legén, ha én nem?!
Ki nyergeli fél kis pejlovát, ha én nem?!
Félnyergelém én, félülök a nyerébe,
Repülj, lovam, a csillagos egekbe!

5.
Tull a Tiszán fehér kendő integet:
– Gyere áttal, kedves babám, ha lehet!
– Áttal mennék, de a révész nem visz át.
Így hát, babám, nem öleljük meg egymást!

Hertelendyfalva, Kerekes Andrásné Kuruc Veronika (51).

Kiss L., 1941.

Gombos, Görög Ferencné Szobonya Apollónia (56), Hodány Katalin (70).

Kiss L., 1940, 1961.

Szöveg és dallam Kiss Lajos gyűjtése alapján.

Új stílusú dallam, mely egy – dallamjárásában az új stílushoz hasonló – régi stílusú dallamból alakult. Hangsorának a 2. foka hiányzik, de a 7. fok is csak átmenőhang.

Variáns: 112. Szövegvariáns: 18, 31, 139.

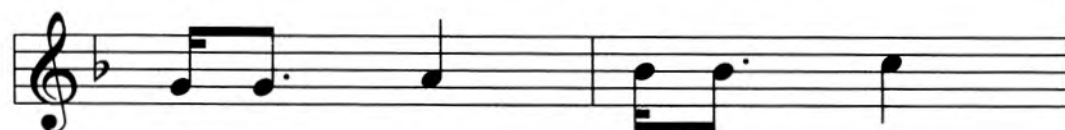
Rubato ♩ = 98

Föl - kö - tüm a kar - dot

A - pá - mér, a - nyá - mér,

A - pá - mér, a - nyá - mér,

Jegy - bé - li mát - ká - mér.

2.
Esik eső, esik,
A lovam is ázik,
Piros kantárszárán
Gyöngye kezem fázik.

3.
Rakd még, rózsám, rakd még
Lángoló tüzedet,
Hadd melengessem még
Gyöngye két kezemet!

4.
Szédérinda levél,
Nem árt annak a szél.
Köszönöm, angyalom,
Hogy eddig szerettél!

5.
Hogy eddig szerettél,
Engem még nem vettél,
Arról nem tēhetek,
Hogy engem szerettél!

Gombos, Bacskó Mártonné Nemes Maris (88, 89, 92).

Kiss L., 1938, 1939, 1942.

Régi stílusú dal. Nem lehetetlen, hogy a 12 szótagú, félig-meddig műdal *Buga Jakab éneke* III–IV. sorából alakult önállóvá. Csak az első versszak katonadal (Bartók is gyűjtötte Székelyföldön a század elején), a többi szerelmi líra.

Giusto, ♩ = 96

Sej, haj, nagy Hor-go-son szé - pen trom - bi - tál - nak,

A le - gé - nyék mind egy sor - ba áll - nak,

Min - ë - gyik - nek ott a sze - re - tő - je,

Sej, haj, csak az e - nyém ma - radt ki be - lő - le.

2.

Sej, haj, szélés a víz, keskeny a híd rajta,
Magyar bakák masíroznak rajta.
Masíroznak idegőn országba,
Sej, haj, Galíciya túlsó határára.

3.

Sej, haj, azé, hogy én bē vagyok sorozva,
Nē félj, babám, nem lészék katona!
Inkább lészék bētyár a pusztába,
Sej, haj, mégsē lészék császár katonája!

Horgos, Molnár János (66).

Zenta, Szuromi András (79).

Mohol, Fekete Mihályné Lajkó Mária (57), Denkovics Ferencné Lajkó Júlia (53).

Kiss L., 1942.

Burány B., 1965.

Bodor G., 1971.

Új stílusú, általánosan elterjedt dallam.
(Járdányi II. 126)

Giusto, ♩ = 92-104

Vad - kör - te - fa fe - hé - ret vi - rág - zik,

Kis pej - lo - vam a - lat - ta ci - ká - zik.

Ci - kájj, lo - vam, ci - kájj u - tó - já - ra - ra - ra - ra,

Raj - tad me - gyek szép Ma - gyar - or - szág - ra!

3. vsz. ossia

4. vsz.

3. 4. vsz.

2.
 Azt mondják, hogy ne tartsak szeretőt,
 Jön a német, ássa a temetőt!
 Ássa ki a jó édesanyjának, anyjának,
 Nem pedig egy honvéd katonának!

3.
 Ezt a szelet régön hallom fűjni,
 Hogy Kanizsát itt köll neköm hagyni.
 Kis Mohojból ki kell nekem menni.
 Sírva mögyök ki belőle,
 Oly szívesen kimegyek belőle, belőle,
 Van szeretöm, kit sajnáljak benne.
 Nincs szeretöm, kit sajnáljak benne.

4.
Szép Kanizsa, ahol én születtem,
Benne egy szép legént mögszerettem.
De az anyja eltiltotta tőlem,
Azért sajog az én árva szívem.

Mohol.

Szilágyi, Vörös Antal (38).

Magyarkanizsa, Losonc Istvánné Kőrmöci Borbála (65).

Király E., 1965.

Bodor A.–Bodor G., 1972.

Bodor A., 1994.

Új stílusú, általánosan elterjedt szó-végű dallam. Rokonnépi párhuzamáról is tudunk. Sorai lehetnek izometrikusak (4. versszak) vagy heterometrikusak a III. sor hosszabbodása vagy rövidülése folytán. (A rövidülést lásd a 3. versszak III. sorának felső variánsában.)

Szövegvariáns: 20. (Járdányi II. 39)

Giusto, ♩ = 88-120

Fe - renc Jós - ka há - rom - szí - nú lo - bo - gó - ja,

De sok ma - gyar fi - ú es - kü - szik a - lat - ta!

Há - rom uj - ját e - me - li a ma - gos ég - re,

Úgy es - küszik föl a há - rom esz - ten - dő - re.

2.

Jaj, de porzik a hegyési szélés utca,
Mert a bús réguták masíroznak rajta!
Egy szép szőke kislány sírva mén utána,
mer Tőle jis búcsúzik a kedves babája.

3.

Jaj, de sáros a zombori köves utca!
De sok magyar baka végigmasírozta!
Három barna kislány sírva néz utána,
Köztük masírozik a kedves babája.

4.

Jaj, de bajos három évet lőtölteni,
Jaj, de bajos három évet leszolgálni,
Szár az fügefának zöldellését várni!
Szár az fügefának most zöldell az ága,
Szár az fügefának lehajlik az ága,
Szép a babám, a faluba nincsen párja!
Szép a babám, Bácsdoroszlón nincsen párja!

5.

Jaj, de bajos a szerelmet eltitkolni,
Szár az fügefának zöldelését várni!
Szár az fügefának lehajlik az ága,
Szép a babám, Temerinbe nincsen párja!

6.

Jaj, de bajos a szerelmet eltitkolni!
Tövis közül kék ibolyát kigyomlálni,
Mer a tövis nagyon megszúrja a kezem,
A szerelem hasogatja a bús szívem.

Temerin, Koperec Pál (58).

Oromhegyes, Bicskei Mihályné Balázs Ida (44).

Királyhalom, Raffai Ferenc (76).

Doroszló, férfiak.

Kiss L., 1942.

Bodor G.–Tripolsky G., 1971.

Kiss L., 1972.

Bodor A., 1972.

Új stílusú dal, a III. sora kétféleképpen zárhat: az alaphangon és annak a tercén. Utolsó két versszaka szerelmi dal.

Variáns: 3, 41, 65, távolabbról. Szövegvariáns: 37, 41, 96, 126, 129.

Giusto, ♩ = 69

Sej, Ká-roly ki-rály csör-gős, ma-gos pa-lo-tá-ja,

De sok le-gény es-kü-szik a-lá-ja!

Há-rom uj-jal, sej, haj, mu-tat föl az ég-re:

Sej, most es-kü-szik (a) ma-gyar gye-rök é-le-té-re.

2.
Sej, Károly király (a) nyolcvanhatodikat járja,
Mégis csak a húszéveseket sorozza.
Tizenkilenc, sej, haj (a) huszadikba vagyok,
Sej, gyöngé karom nem bírja a nehéz kardot!

3.
Sej, Károly király almásderes paripája
Két lábra áll, úgy mén végig a csatába.
Károly király, sej, haj, le se néz a földre,
Sej, hogy a lova térdig jár a piros vérbe.

Csóka, Banka János (45).

Burány B., 1965.

Új stílusú, ötfokú dallam.
Variáns: 38, távolabbról. Szövegvariáns: 36, 38.

Giusto, ♩ = 92

A mi Fe- renc Jós - kánk nyóc - van - há - rom é - ves csá - szár,

Még - is ti - zén - nyóc é - ve - sē - ket vi - zi - tál.

Húsz év - től a hu - szon - é - gye - dik - be va - gyok,

Gyön - ge ja ka - rom, nem bí - rom a ne - héz kar - dot!

2. vsz.

2.

A mi Ferenc Jóskánk kesej lábú paripája
 Ugrándozva, sej, haj, készül a csatába.
 Ferenc Jóska sírval létékint a földre,
 Hogy a lova lába térgyig jár a piros vérbe.

Satrinca, Birinyi Andrásné Nagy Anna (68).

Burány B., 1978.

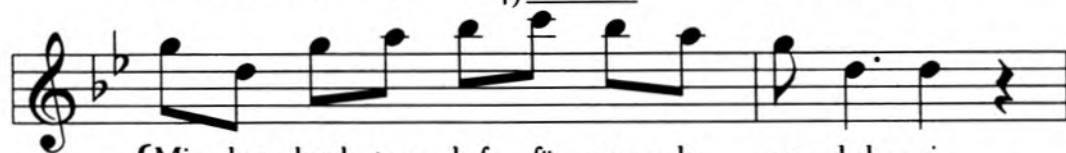
Új stílusú, ötfokú dallam.

Variáns: 37, távolabbról. Szövegvariáns: 37. (Járdányi II. 76, palóc, dél-alföldi, dél-dunántúli)

Giusto, ♩ = 92-116

{ É - dës - a - nyám ak - kor kez - dött si - rat - ni,
Mi - kor kezd - tem kof - fe - rom - ba pa - kó - ni,

{ Mi - kor kezd - tem kof - fe - rom - ba pa - kol - ni.
É - des - a - nyám ak - kó kez - dett si - rat - ni.

É - dës - a - nyám, né si - rass, kö - szö - nöm a ne - ve - lés!

Le - ha - jo - lok, mäg - csó - ko - lom a ke - zét.

ossia

2.
Nem messze van ide babám tanyája,
Idelátszik annak az almafája.
Fújja ja szél, lengeti, katonának köll menni.
Szép a babám, nehéz tőle elválni.

3.
Katonának köll menni a legénynek,
A gazdának épp úgy, mint a szegénynek.
De a gazda kiváltsa öt hónapos korába,
A szegény meg három évig szolgálja.

Zenta, Petrik György (32).
Mohol, énekcsoport.
Újverbász, Balogh Gyula (78).

4.
Sarkon van a kaposvári kaszárnya,
Nem messze van ide az a kaszárnya,
Oda vagyok három évre bezárva.
A három év maj lejár, babám nem hijába vár,
Itthagynom a kaposvári kaszárnyát.

5.
Beüzentem a sarkadi bírónak:
Márványkövel rakassa ki az utat.
Rakassa ki, rakassa, rakassa ki simára,
Jön a babám, csikorog a csizmája!

Bodor G., 1970.
Bodor A.–Bodor G., 1972.
Kónya S., 1973.

Új stílusú, általánosan elterjedt katonadal. Variáns: 17. Szövegvariáns: 104. (Járdányi II. 92)

40. A

Giusto, $\text{♩} = 72-104$

Sír - hat az az é - des - a - nya,

Ki - nek há - rom le - gény fi - a!

E - gyik hu - szár, má sik ba - ka,

A har - ma - dik most re - gu - ta.

2.

Apatini templom előtt
Vörös ászló a nép előtt.
Sok édesanya sírdogál,
Mikor az orvos vizitál.

4.

El köll menni, ha esik is,
Ha nehezemre esik is!
Nehezen esik a járás,
Tőled, rózsám, az elválás!

3.

– Nő sírjon ke', édesanyám,
Édős fölnevelő dajkám!
Szédje össze a ruhámat,
Bénmaradtam katonának!

5.

Lovon jöttem, nem számaron,
Hozd ki, babám, a kantárom!
Kantározd fel a lovamat,
Néked ajánlom magamat!

6.

Néked ajánlom magamat,
Ezt a karcsú derekamat.
Olyan karcsú, mint a nádszál,
Hajlik, mint a rozmaringszál.

Gombos, Kálóczi Imréné Tamaskó Éva (30).
Bácskertes.
Csóka, Banka János (51).

Kiss L., 1938.
Király E., 1964.
Burány B., 1965.

40. B

Giusto, ♩ = 120

Bár - csak lá - nyo - kat is so - roz - ná - nak!

Vé - lem egy szá - zad - ba ruk - kol - ná - nak!

Ki - pu - col - nám a rüs - tung - ját,*

kard - ját, Csó - ko - lom a ba - bám szá - ját.

Újverbász, Balogh Gyula (78).

Kónya S., 1973.

Az új stílus régies rétegeből való, általánosan elterjedt dallam. Valószínű előképei egy XV. századi francia chanson és egy – kb. ugyanabból az időből – *Himnum dicamus Domino* kezdetű himnusz. Számos stílusrokona él a laikus ájtatosságok repertoárjában, de a balladákban is. (Ide sorolható 61. dallamunk is.) A sortagolódás ún. „tripódikus nyolcas”. (Hármas tagolódásúak még pl. a 29. és 98. tizenegy szótagú dallamaink szélső sorai.) Dallamunkhoz sokféle szöveg kapcsolódik, többek között Duna menti karikázók is. A 40. B verssorai 10 szótagossá bővültek. Érdekes hatású itt a III–IV. sor közötti szöveg–dallam átfedés: a harmadik szövegsor vége a negyedik dallamsor eleje.

Szövegvariáns: 10–12, 19, 60. (Járdányi II. 17)

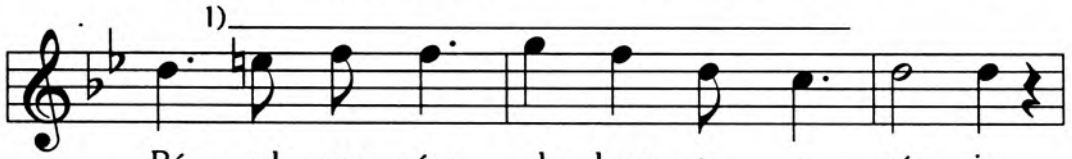
*Felszerelés (német).

41.

Giusto, ♩ = 60-100

Sár - ga - ri - gó ma - dár föl - szál - lott a fá - ra,

Bú - sul sze - gény, el - hagy - ta a pár - ja.

En - gē - met is el - ha - gyott a ró - zám,

Még - se sí - rok, mint a sár - ga - ri - gó ma - dár.

1
ossia2
3. vsz.3
4. vsz.

2.

Sárgarigó madár, ne szállj föl a fára,
Inkább szállj a babám ablakára!
Fütyöld el a szomorú nótámat:
Elvitték a kedves rózsám katonának.

3.

Várni, várni, várni, nehéz azt kivárni!
Várni, várni, várni, jaj, de nehéz várni!
Egy kislányért hat évet szolgálni!
Egy kislányért hat esztendő t várni!
Összegyűjtöm a könnyeim téntának,
Avval írok levelet a Mariskámnak.

4.

Várni, várni, babám, jaj, de nehéz várni!
Szár az ágnak zöldellését várni!
Szár az fának nem zöldellik az ága,
Árva maradsz, babám, jaj, de nagyon árva!

Csóka, Mraznica György (48).

Magyarokanizsa, Dobó József (54).

Zenta, Károly Jánosné Döme Klára (49).

Törökkanizsa, Sós Mihályné Törköly Erzsébet (76).

Burány B., 1952.

Király E., 1954.

Király E., 1971.

Bodor A., 1994.

Új stílusú dal. Variáns: 3, 65, középső sorok, 36, távolabbról. Szövegvariáns: 36.

Parlando, ♩ = 144–176

Bo - go - ja - i fe - hér cé - du - la-ház,

El - bo - rí - tott én - gö - met már a gyász.

Bo - ríj - ja bé e - gész é - le - tē - met,

Ha jel - vit - ték ked - ves sze - re - tő - met!

2.

Minek varrják nekem a gyoicsruhát,
Ha ja nevem katonának írják?
Ha megválnak, jó lesz a sebemre,
Ha meghalok, eltemetnek benne.

3.

Úgy elmegyek, még egyet sē szólok,
Hírēm, nevem soha nem halljátok!
Holtlevelem, hogy ha megkapjátok,
Azt is tudom, sírva olvassátok.

4.

Ha meghalok, el nē temesetek,
Még babámnak levelet nem küldtök!
Hagy lássa még a hideg testēmet,
Úgy tēgyēnek a sírba ēngēmet!

5.

Zöld búza közt keskeny a gyalogút,
De sok kislány, de sok kislány rám unt!
Ugyan, rózsám, hogy tudtál rám unni?
De igazán tudtalak szeretni!

6.

Azt gondoltam magamba, magamba:
Lészek én még a tized valaha!
De már látom, nem leszek, nem leszek,
Mert már ēngēm régēn elfelejtēt.

7.

Nincs ēnnékēm nagyobb ellenségēm,
Mint, ha mondják: vén a feleségēm!
Eszēmbē jut régi legēnségēm,
Még az étel sēm esik jól nekēm.

Gombos, Nemes Gáspár (63), Bacskó Antalnē Dinnyési Anna (57, 79).

Kiss L., 1939, 1961.

Régi stílusú dallam, jellemzően dunántúli sorzáró ritmussal. Nálunk csak Gombosról ismerjük,
de elterjedése szélesebb körű.

Szövegvariáns: 117. (Járdányi I. 203, *dunántúli, északnyugati, palóc, dél-alföldi*)

Poco rubato, $\text{♩} = 76-100$

E - sik e - ső, sár, víz van az ut - cán,

Bar - na kis - lán sír - va mos a kút - nál.

Sír - va mond - ja az é - dös - any - já - nak:

E' - vit - ték a ró - zsám ka - to - ná - nak!

2.

– Ne sírj, lányom, van még a faluba!
 Nevelnek még legént a számodra!
 – Mit ér, anyám, ha én nem szeretem?
 Gyászba borút az egész életem!

3.

Édésanyám olyan vizet adott,
 Amitől a szeretőm elhagyott.
 Most is olyan szerető hagyott el,
 Amíg élök, sosém felejtém el!

4.

Të még, cigány, húzzad a nótámat,
 Hogy múljon a szívemről a bánat!
 Húzzad, hogy a babám fölédredjen,
 Hogy a szíve száz felé repedjen!

5.

Új sír van a temetőbe ásva,
 Oda van a kisangyalom zárva.
 Keresztfáját ölelik előttem.
 Én Istenem, jaj, de árva lettem!

Zenta, Károly Jánosné Döme Klára (41).
 Zenta, Gyetvai Simonné Mura Erzsébet (80).

Burány B., 1963.
 Bodor A.–Németh I., 1990.

Új stílusú, általánosan elterjedt dallam, a *Lement a nap a maga járásán* kezdetű, Kodály gyűjtötte, szinte már tandalnak számító ének változata. Éneklük mind *la-*, mind *szó-végű* alakban. Tempója lehet rubato vagy giusto. Ez a változat *la-végű*.

Variáns: 2, *szó-végű*. (Járdányi II. 123, *általános*)

Giusto, ♩ = 72–84

E-sik e-ső, e - sik, e-sik a ka - szár - nya fa - lá - ra,

Sü - vít a szél vé - gig az ud - va - rá - ba.

Sü - vít a szél a ka - szár - nya {frücs - kös fa - lá - ra, fa - lá - ra,
fa - lá - ra,

Nemta - ná - lok rá ja ső - tét éj - sza - kán a ba - bám - ra.

2. vsz.

2. vsz. ossia

2.

Ez a barna kislány kisírta már mind a két szemét!

Ez a barna kislány de kisírta mind a két szemét!

Sajnálja ja réguta szeretőjét.

Úgy sajnálja, hogy ráborul a gyenge vállára, vállára,

Úgy sajnálja, hogy ráborul az asztalra,

Szíve boldogságát, réguta babáját sirassa.

Csantavér.

Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (65).

Kevi, Madarász Józsefné Farkas Anna (34).

Kispiac, Dobó Imréné Nagy Matild (56).

Király E., 1965.

Bodor G., 1970.

Bodor A., 1972.

Bodor A., 1972.

Új stílusú, közismert katonadal. A versszakok sorai lehetnek izometrikusak is, ilyenkor a III. sorzáró hang az alaphang kvarttja.

(Járdányi II. 74, általános)

Giusto, ♩ = 104–136

Re - pilj, má - dár, re - pilj,

Ká - szár - nyán ke - resz - til!

E - redj, szólj bé á bá - bām - nák,

Má - gá vān ë - gyē - dil!

2.

Há kérdi, hol vágyok,
 Ázt is megmondhatod:
 Budápesti kászárnyába,
 Én ott elhervadok.

3.

Édesanyám volt kend,
 Mért nem tanított kend?
 Gyēnge fānak ā āgā voltam,
 Mért nem hājlitott kend?

4.

De mār most nem hājlok,
 Mert kātónā vágyok.
 Ferenc Jóska októbērbān
 Bākānak íratott.

Bácskertes, Horváth Ágostonné Siplika Mária (59), fiatalok.

Kiss L., 1943.

Régi stílusú kvintváltó dallam. Típusa csak Kupuszináról ismert. Ma is népszerű, de mai előadásában már nem hallható az archaikus *dunántúli magas intonáció*. Szövegvariáns: 46, 47. Lemezen: MNZA IV. I. 4. a, „dúr” jellegű előadásban, más szöveggel. Kazettán: Kupuszinai vidám népdalok A 2, B 3. (MNT VII. XXXIII. típus)

Giusto, ♩ = 96–108

46.

É - des - a - nyám vót ke',

Mér nem ta - ní - tott ke'?

{ Gyön - ge - vesz - szó vó - tam,
Még ró - zsa - fa

Mér nem haj - lí - tott ke'!

2.
De már mos nem hajlok,
Mer katona vagyok.
Mer az öreg bíró
Az a huncut császár
Már be is íratott.
De megszorított!

3.
De már mos nem hajlok,
Mer katona vagyok,
a Császár a számomra
Bakancsot szabattott.

4.
Bakancsot szabattott,
De rövid a szára!
ha Hosszú marsot fűjnek,
Elmerül a sárba.

Gombos, Varga Mihályné Szücs Róza (85).

Gombos, Loboda Jánosné Galambos Anna (65).

Kiss L., 1940.

Kiss L., 1961.

Régi stílusú, csak Gomboson gyűjtött dallam, előtagja az ugor rétegbe (sirató stílus) illik, utótagja műdalos határról árulkodik. Tempója lehet mind giusto, mind parlando. Itt is találkozunk a dunántúli váltakozó magasságú terccel. Szövegei sokfélék.

Variáns: 120. Szövegvariáns: 45, 47.

Giusto, ♩ = 136

1)

É - dös - a - nyám volt ke',

Mé nem ta - ní - tott ke'?

Mi - kor gyön - ge vesz - sző vol - tam,

2)

Mér nem haj - lí - tott ke'?

1a 2. vsz. 1b 3. vsz. 2 2. vsz.

2.
De már most nem hajlok,
Mert katona vagyok.
Ferenc Jóska a lábomra
Bakancsot szabott.

3.
Bakancsot szabott,
De rövid a szára!
Hogy ha hosszú marsot fűjnek,
Elmerül a sárba.

Gombos, Suhajda József (72).

Kiss L., 1961.

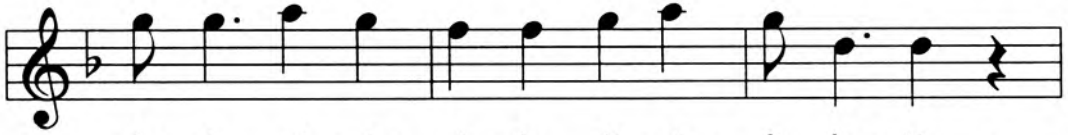
Régi stílusú, plagális fríg hangsorú dallam. Valószínűleg a mély járású, autentikus zárlatú közismert *Bogár Imre* balladája az előképe. Ez az egészséges hagyományba illő dallam is igen széles körben ismert. Nálunk a számontartott változatok száma jelenleg 17. Kár, hogy mindig éppen a műdalt halljuk a színpadon.

Variáns: 193. Szövegvariáns: 45, 46. (K-V. 238)

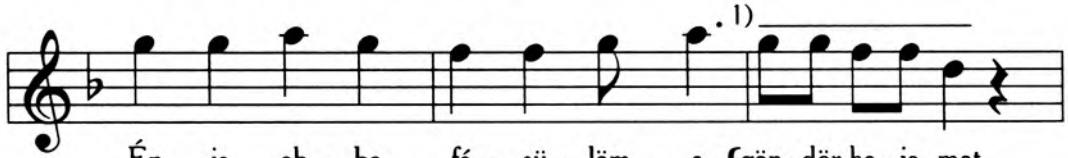
Giusto, ♩ = 100–120

Két nyár - fa közt be - sü - tött a hold - vi - lág,

Az én ró - zám ab - ba fé - sü - li ha - ját. -

Én is ab - ba fé - sü - löm a {gön - dör ha - ja - mat,
ha - ja - mat,

Hu - szár va - gyok, sze - re - tem a lá - nyo - kat!

2-4. vsz.

2-4. vsz. ossia

3. vsz.

2.
Mind elhulltak a mezei virágok,
Nyílnak, nyílnak a mezei virágok,
Férhöz mentek előlem a szép lányok.
Nem is maradt a számomra még egy sem,
Kit a szívem, árva szívem szeressen!

3.
Sírnak-rínak a mezei pacsirták,
Még jobban a szomorú édesanyák.
Szomorú édesanyák, ne sírjatok,
Mégvígasztal a leszerelő fiatalok!

4.
Rég lehullott az akácfa virága,
Régén jártam, kisangyalom, utánad.
Mit ér nekem, hogy én tégéd szeretlek,
Hogyha most már el kell váljunk örökre?

Felsőhegy, Márkus Mihály (76).
Székelykeve, Magda Ferenc (65).

Burány B.-Fábri J., 1953.
Kiss L., 1968.

Új stílusú, általánosan elterjedt dal. Harmadik sora végződhet az alaphang kvartján is (lásd az 1. b variánst). Variáns: 73, tíz szótagú. Szövegvariáns: 84, 133. (Járdányi II. 84)

Giusto, ♩ = 92–126

Égy va - sár - nap fel - öl - töz - tem,
 Ki - mën - tem a csár - dá - ba.
 Azt kér - di ja szép csár - dás - né:
 -Sör köll - ë vagy pá - lin - ka?

1 2a 2b 3
 4. vsz. ossia 4. vsz. 4. vsz.

2.
 – Se sör nem köll, se pálinka,
 Szép lány kéne, ha vóna!
 – Lányom is van, piros-barna,
 – *Lányom is van, kökényszemű,*
 Honvéd baka számára!

3.
 – Kűdje ki hát, szép csárdásné,
 Hagy nézzek a szemébe!
 Tud-ë szépen kacsintani
 a Magyar baka szemébe?

4.
 Ki jis kűdte ja szép csárdásné,
 Bele-belenéztem a szemébe.
 Tudott is az szépen kacsintani
 a Honvéd baka szemébe.

Gombos, Nemes Mihály (34).
 Zenta, Mangurás Ferencné Nagy Anna (72).

Kiss L., 1939.
 Bodor A., 1972.

Régi stílusú, közismert katonadal. Népszerűségéhez képest kevés gyűjtött adatunk van róla. Szövege példa azokra a ritka esetekre, mikor egy dalon belül a versszakok sorrendje megszabott. Műköltői eredete sem kizárt. (Járdányi I. 219, *általános*)

Giusto, ♩ = 112–132

Az a di - vat a ti - te - li lá - nyok - nál:

O - da - jár - nak ru - hát mos - ni a Ti - szán.

Fel - kö - tik a szok - nyát tér - dig,

Fe - hér lá - buk szá - ra ki - fe - hér - lik.

Hadd fáj - jon a ha - jós szí - ve u - tá - na!

4. vsz.

2.
Kormányos úr, állítsa meg a hajót!
Jön a rózsám, váltok vele néhány szót!
Kormányos úr, arra tartson,
Ahol az a kislány áll a parton!
Úgyis tudom, velem akar beszélni!

3.
Hadihajó a Tisza közepébe,
Mégakadt a csipkebokor tövébe.
Csipkebokrot ki kell vágni,
Annak a hajónak meg kell állni,
Hagy tudjon a kisangyalom beszállni!

4.
Besorozták a mostani rögutát,
Kiosztották nemzetiszín szalagját.
Pántlikája a földet éri,
Jaj, de keservesen nézi, nézi:
Három évig de sokat köll szenvedni!

Titel.

Szaján, Bazsó Teréz (71).

Csóka, Mészáros Lajos (77).

Maradék, Varga János (37).

Király E., 1963.

Paksa K., 1968.

Kónya S., 1976.

Bodor A., 1992.

Új stílusú, ötsoros népszerű dallam. Hármashangzat-felbontásos menetei miatt határeset népdalok között. A gyakorlatban sajnos teljesen műdalos közhelyekkel él. (Járdányi II. 66, általános)

Giusto, $\text{♩} = 100\text{--}(120)$

{ Tré - bi - nye - i ka - szár - nya,
A zen - ta - ji

O - da - va - gyok be - zár - va.

Gye - re, ba - bám, vált - sál ki!

Ne hagy - jál a { tré - bi - nye - i ka - szár - nyá - ba her - vad - ni!
zen - ta - ji ka - szár - nyá - ba el - her - vad - ni!

2.

– Kiváltalak, ki, ki, ki!

Nem hagylok elhervadni!

Eladom a jegykendőm,

Trébinyei kaszárnnyából Kiváltom a szeretőm!

Kiváltom a zentaji kaszárnnyából a szeretőm!

Horgos.

Mohol, Vlasity Károlyné Zélicity Klára (36).

Bartók B., 1906.

Király E., 1965.

Új stílusú, kis szótagszámú, kis terjedelmű dal, *Bazsa Mári libája* kezdettel közismert. Tulajdonképpen ötsoros, de változatunk alsó variánsa a IV–V. sort egy sornak tekinti. A gyakorlatban ez a rész legtöbbször műdalos. A szöveg a betyárdalok stílusában fogalmazódott. (Járdányi II. 60, *általános*)

Giusto, ♩ = 100

Szár-nyá, szár-nyá, de szár-nyá a má-dár-nák,

Fáj a szí-ve sok é-dés-á-nyá-nák.

Fáj a szí-ve sok é-dés-á-nyá-nák,

Hogy el-vit-ték a fi-ját ká-to-ná-nák.

2.

Szárnyá, szárnyá, de szárnyá a verébnek,
 Fáj a szíve sok szegény legénynek.
 Fáj a szíve sok szegény legénynek,
 Mikó fizik a bakáncsot szegénynek.

3.

Szárnyá, szárnyá, de kászárnyá teteje,
 Ábbá van a legények eleje.
 Ábbá van az én kedves galámbom,
 Ki-kiníz, de a kászárnyá áblakon.

Bácskertes, Stefanovszki Istvánné Bálint Vera (66).

Kiss L., 1942.

Új stílusú katonadal. A 3. versszakot leginkább népies műdalon éneklük, mely Egressy Béni szerzeményének (*Fel, fel, vitézek, a csatára* kezdetű) folklorizálódott változata. Nem kizárt, hogy ebből alakult további fejlemény az itt közölt kupuszinai népdal. Kazettán: Kupuszinai vidám népdalok B 4.

Szövegvariáns: 18, 115.

Giusto, ♩ = 92-120

Kar - lo - vá - ci* ka - szár - nyá - ra rá - szál - lott egy gó - lya,

Vi - zet
Cér - nát

 ho - zott a szá - já - ba reg - ru - ták szá - má - ra.

Mosdja - tok, reg - ru - ták, mer po - ros - sak vat - tok!
Varr - ja - tok ré - gu - ták, mer ron - gyo - sak vagy - tok!

Aztcsak a jó Is - ten tud - ja, mi - kor sza - ba - dul - tok!

ossia

ossia

ossia

2.

Pétervári kaszárnyára rászállott egy fecske,
Levelet hoz a szájába, tudom, mi van benne.
Olvasd a levelet, tudod, mi van benne:
Elvitték a szeretődöt három esztendőre!

3.

A zëntaji kikötőbe áll egy hadihajó,
Közepébe, négy sarkába nemzetiszín zászló.
Négy sarkába ki van kötve nemzeti lobogó.
Fújja ja szél, fújja, hazafelé fújja!
Lészerelő** öreg bakák jönnek szabadságra.

4.
 Dében, mikor fúj a trubács***, sztrojba***
 köllött állni.
 Belenéztem a kondérba, mi lesz a
 ménázi****?
 Nem volt egyéb semmi: bab,
 rizskása, gersli***.
 Jaj, Istenem, de nehéz vót a komiszt***
 męgszokni!

5.
 Bēmęgyęk a kaszárnýába, fölnęzęk a falra,
 Vęgignęzęk a polcokon, sęmmi sę nincs rajta.
 Nincs más ęgyęb rajta, csak ęgy rozsdás csajka,
 ędęsanyám, ha męglátná, mindjá****
 męgsiratna!

8.
 Gyócs az ingęm, gyócs a gatyám, nagy a bugyogója.
 Arrú-erre, errú-arra, mindig a szél fújja.
 Ha ja szél nem fújja, magam lobogtatom!
 Még az ęjjel a rózsámat százszor męgcsókolom!

6.
 Mikor ęngęm bęsoroztak, virágzott az erdő.
 Mikor kezdtem lęszerezni, puska vót az első.
 Mikor kezdtem abfęrolni***, fegyver volt
 az első.
 Sirt a bundás*** új ręguta, mint a záporesső.
 Sirt a bundás, hullt a könnye, mint
 a záporesső.
 Nę sirt, bundás, nę sirt, lętelik az idő!
 Nękęm is vót, de mán lętel
 a három*****esztendő.

7.
 A pokrócom négy sarkába bęvarrom a nevem,
 Átadom ęgy ręgutának, viselje helyęttem.
 Vise'je a nevem ęgy bundás ręguta,
 Kinek van még szolgalatja, harminc-
 hat***** hónapja!

Horgos, lányok.

Ürög.

Horgos, Földi Mihály (55).

Zenta, Csomor Istvánné Sziveri Etel (66).

Felsőhegy, Novák Ádám (65).

Csóka, Zsifkó István (45).

Maradék, Varga Jánosné Molnár Teréz (56), Berger András (61),
 Berger Andrásné Báró Katalin (61), Bergerné Szakáll Kató (69).

Bartók B., 1906.

Király E., 1965.

Kiss L., 1969.

Bodor G., 1971.

Bodor G., 1971.

Kónya S., 1975.

Bodor A., 1992.

Új stílusú, plagális zárlatú (szó-végű) katonadal.
 Szövegvariáns: 173. (Járdányi II. 38, általános)

*Zentai stb., tetszés szerint.

**Más változatokban: tizennęgyes, negyvenhatos stb.

***Trubač (szerb) = trombitás; stroj (szerb) = sor; ménázi (francia) = katonai ebéd, vacsora; gersli (német) = árpa;
 komisz (német–latin) = katonakenyér; abfűhren (német) = leszerelni; bundás = az újoncok tréfás neve.

****Más változatokban: biztos.

*****Más változatokban: másfél.

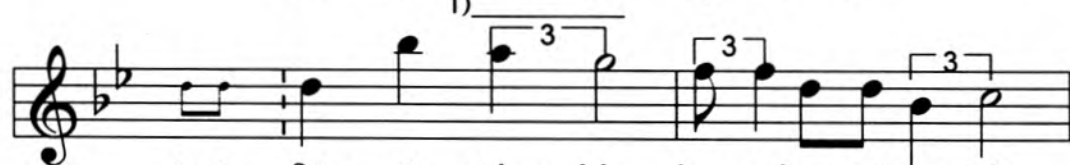
*****Más változatokban: tizęnnyóc.

Ka - szár - nya, ka - szár - nya,

Sú - rű ab - lak raj - ta.

hej, de Sú - rű jab - lak, ben - ne hosz - szú jasz - tal,

Sej, a gyász - le - ve - lem raj - ta.

2. 4. vsz.

5. 6. vsz.

2.
de Gyászlevelem rajta,
Nincs, ki elolvassa.
Maj lész nékém egy betyáros szeretőm,
Sej, aki jelolvassa!

3.
de Olvasd, babám, olvasd
a Gyászos leveletem,
me' Október hó tizénhatodikán
Sej, e'visznek engemet!

4.
Elvisznek, elvisznek
de Idegén országba!
Itt kő hanni ja betyáros szeretőm
Sej, más legény karjába!
Sej, más lacibetyárnak!

5.
Kaszárnya, kaszárnya,
Nem az Isten háza.
De sok szőke falusi kislánynak
Sej, benne a babája!

6.
Hervadj, rózsá, hervadj,
Mert az enyém nem vagy!
Még a, még a, még az enyém voltál,
Sej, pirosat nyílottál.

Csóka, Banka János (45).

Horgos, Krekuska György (43).

Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (67).

Burány B., 1965.

Kiss L., 1969.

Bodor A., 1972.

Új stílusú, kis terjedelmű, kis szótagszámú dallam.

Variáns: 168, ötsoros. (Járdányi II. 13, *általános*)

{ Sár - ga - ri - gó fü - tyü - rész - get az á - gon,
 Ri - gó ma - dár szé - pen fü - tyül

Ö - reg hu - szár he - ve - rész a vas - á - gyon.

Kelj föl, hu - szár, a lo - va - dat nyer - gel - ni,

{ Hol - nap reg - gel dísz - be ki köll vo - nul - ni!
 Hó - nap rég - ge pa - rá - dé - ra köll mèn - ni!

1
ossia2
ossia3
ossia

2.
 Öreg huszár kihajul a nyerégből,
 Csókot kér a régi szeretőjétől:
 – Adj egy csókot, kisangyalom, az útra,
 Isten tudja, látsz-é többet, vagy soha!

3.
 – Nem adok én, öreg huszár, tenéked!
 Mér csaltad még az én árva szívemet?
mer Ha te jengem igaz szívből szeretné,
 Magad mellé a lovadra fölvenné!

4.
 – Gyöngye vagy még, kisangyalom, a lóra,
 Mégijedné, ha *ja* lovam táncóna!
 Én is, ha majd fölülök a nyerégbe,
 Azt gondolom, följutok az egekbe!

5.
 Ha fölülök kis pejlovam hátára,
 Létékinték a négy kesej lábára.
 Sarkantyúmat huszárossan pengetem.
 Én Istenem, hol a szabad életem?

6.

Nincsen hideg, mégis befagyott a tó,
Ihatnék a babám lova, a Pejkó.
Veszek fejszét, vágok léket, kereket,
Hogy igyon a babám lova eleget!

Zombor, Farkas Tamásné Vág Maris (50).

Zenta, Szuromi András (79).

Mohol, Szécsényi Györgyné Illés Katalin (81).

Kiss L., 1943.

Burány B., 1965.

Bodor G., 1971.

Régi stílusú kvintváltó, népszerű táncdallam.

Variáns: 19, 170, 171, 184, 200. Lásd a 19. dalnál mondottakat. Szövegvariáns: 56, 57, 72, 143. (MNT VIII. XLIX. típus)

Poco rubato, ♩ = 56–72

56.

Ri - gó ma - dár szé - pen fű - tyül az á - gon,

Ö - reg hu - szár he - ve - rész a vas - á - gyon.

Kelj föl, hu - szár, a lo - va - dat nyer - gel - ni,

Hol - nap rög - gel pa - rá - dé - ra köll mөн - ni!

2.
Este kezdtem a lovamat nyergelni,
Röggelig tart a szerszámot rárakni.
Lovam fején csillag ragyog, nem kantár,
Nem is huszár, ki szeretőt nem talál!

3.
Öreg huszár kihajol a nyeregből,
Csókot kér a régi szeretőjétől:
– Adjál csókot, kisangyalom, az útra,
Isten tudja, látlak-e még valaha?

4.
– Nem adok én, kisangyalom, teneköd,
Másnak adtad a szívedet, nem neköm!
Mert, ha engöm oly igazán szeretnél,
Magad mellé a nyerögbe ültetnél!

5.
– Gyöngé vagy még, kisangyalom, a lóra!
Egyet ugrik, leesöl a kőútra!
Még, ha magam fölülök a nyerögbe,
Azt gondolom, főlszállok az egekbe.

6.
Októberba rukkolnak a katonák.
Minden anya haza várja a fiát.
De már engem nem vár az édesanyám,
Mer tudja, hogy temető az én hazám.

7.
Nyugszom, anyám, nyugszom Galícijába,
Jőjj el hozzám fekete gyászruhába!
Megtalálod síromat egy fa alatt,
Édesanyám, kisírhatod magadat!

8.
Kitették a holttestet az udvarra,
Nincsen anyja, aki azt megsirassa.
Anyja helyett ráborul egy barna lány,
Még az ég is gyöngyharmatot hullajt rá.

Csóka, Toth Ágnes (58).
Ada, Apró Károlyné Csabai Franciska (85).

Burány B., 1953.
Bodor A.–Bodor G., 1975.

Új stílusú pentaton dallam. Előadása rubato, lényegileg ütemváltó.
Variáns: 69, 103, szélső sorok. Szövegvariáns: 55, 57, 63, 68, 110, 130. (Járdányi II. 10, általános)

Giusto, ♩ = 92

Nyer - ge - lik a kis pej - lo - vam az út - ra,

Hat na - pig a szé - na rá van pa - kol - va.

Hat na - pig a szé - na rá van pa - kol - va.

-Adj egy csó - kot, kis - an - gya - lom, az út - ra!

2. vsz.

3. vsz.

2.

- Csókot adni bajos egy magyar legénynek,
Mer az engem igaz szívből nem szeret.
Ha az engem igaz szívből szeretne,
Maga mellé a nyeregbe ültetne!

3.

- Gyöngye vagy te, kislány, még a nyeregbe!
Ficáncol az a ló, könnyen léesel!
Nézd még, ha én fölülök a nyeregbe,
Táncolhat az a ló a csillagos egekbe!

Gombos, Tamaskó Antalné Bacskó Rozália (62).

Bodor A.– Tripolsky G., 1972.

Új stílusú ötfokú dallam.

Szövegvariáns: 55, 56. (Járdányi II. 25, általános, főként palóc)

Giusto, ♩ = 72-100

Fő-mén-tem a hegy-re, lē-néz-tem a völgy-be, lē- néz-tem a - völgy-be,

Ott lá-tom a ba-bám, ott lá-tom a ba-bám egy ko-vács-mű-hely-be.

Lovát va-sal-tas-sa, út-ra ja-kar mēn-ni.

{ El sē jöt-tél hoz-zám gön-dör ha-jú ba-bám, bú-csú-csó-kot vēn-ni!
 { El sē a-kar jön-ni, el sē a-kar jön-ni bú-csú-csó-kot ad-ni.

1) ossia

2a) ossia

2b) ossia

3) ossia

2. Láttatok-é, lányok, láttatok-é, lányok, vízen
bugyborékok?
Vagy a kalapomnál, vagy a kalapomnál páros
rozsmaringot?
Öntözzéték, lányok, el né hervasszátok!
Az öreg katonák meg az új réguták számára
hagyjátok!
3. Ennek a kislánnak, ennek a barnának sarkon
van a háza.
Annak udvarába, annak udvarába van egy
rezgő nyárfa.
*Magos jegényefa, magos jegényefa van az
udvarába.*
Sűrű ja levele, nem látszik az ága.
Hatos heggyi tűzér, hatos heggyi tűzér jár az
udvarába.
*De szép barna legín, de szép barna legín jár
az udvarába!*

4.
Fölmöntem a heggyre, lénéztem a völgybe,
lénéztem a völgybe,
Ott láttam a babám, ott láttam a babám (a)
vasallóműhelybe.
Kötőjét vasalja, férhöz akar menni.
El sē jöttél hozzám, csinos barna babám,
búcsúcsókot venni!

5.
Fölmegyék a heggyre, fölmegyék a heggyre,
lénézék a völgybe.
Ott látom a babám, ott látom a babám tiszta
feketébe.
Fekete ruhába babáját gyászolja,
Aki rég elesett, aki rég elesett (az) elmúlt
háborúba.

Hertelendyfalva, Illés Ambrusné Buta Mária (51).
Csóka, Korponai Mihály (51).
Zenta, Kálmán Jenő (24).
Oromhegyes, Balázs Vera (32).
Dobrodol, Koller Mihályné Német Juliska (48).
Kevi, asszonyok.

Kiss L., 1941.
Burány B., 1953.
Fábri J., 1953.
Tripolsky G., 1971.
Bodor A., 1992.
Bodor A., 1995.

A torontálvásárhelyi (debelyacsai) születésű Vitkay Gyula szerzeményének folklorizálódott változata. Új stílusú, magas szótagszámú ötfokú dallam. Sajnos a gyakorlatban sok bele nem illő műdalos fordulattal éneklék. Ezeket nem közöljük, viszont a bejelölt dallameltérések mindegyike egyenrangúan szép megoldás, így nyugodtan használható.
(Járdányi II. 155, *általános*)

Giusto, $\text{♩} = 100$

Ló - gér - ka - róm* lē van ver - ve,

Kö - pö - nye - gēm rá - te - rít - ve.

Kö - pö - nye - gēm a sá - to - rom,

Si - rat-hatsz már, kis - an - gya - lom!

2.

Mégírtam egy bús levelet
A tündöklő csillag mellett.
Rózsám, né légy olyan árva,
Hazamegyék nemsokára!

Doroszló, Novák Márton (68).

Kiss L., 1942.

Régi stílusú, általánosan elterjedt nyolc szótagú dudanóta. Utolsó sora heteroritmikus.
Variáns: 7, 138, 158, 165. Lásd a 7. dalnál mondottakat. Szövegvariáns: 61. (Járdányi I. 128, általános)

* Tábor.

Giusto, ♩ = 84

Sár - ga lo - vam az út mel - lett

Nem le - ge - li a zöld fü - vet.

Le - gelj, sár - ga, nem vagy ár - va,

Vé - lem jössz el a csa - tá - ba!

2. 3. 5-7. vsz.

2.

Ha fölülök a sárgára,
Bévégtatok a csatába.
Fejem fölött ágyúgolyó dörög,
Piros vérém porba csöpög.

3.

– Doktor urat arra kérék,
Állíjja el piros vérém!
Mossa ki *ja* mérges sebejimet,
Méntse még az életemet!

4.

– Ne félj, fiam, nem halsz te meg,
Nem halálos a te sebed!
Kijutsz te még a csatából,
Visszajutsz még a babádhoz!

5.

Csantavér is gidres-gödrös,
Mégis jár benne a gőzös.
Elviszi *ja* magyar gyerekket,
Siratják a lányok őket.

6.
Sírhat az az édesanya,
Kinek négy fia katona!
Kettő tüzér, a harmadik baka,
A negyedik most réguta.

7.
Hej, de fecském, édes fecském,
Vidd el az én levelecském!
Vidd el oda, Dél-Amerikába,
Az én fiam ablakába!

8.
Hogy ha kérdi, honnan jöttél,
Kinek a póstása léttél,
Mondd még neki: Kis Bácskából,
A te drága jó anyádtól.

Kevi, Dér Vilmos (47).

Burány B., 1972.

Az új stílus régies rétegeből való kis szótagszámú, kis ambitusú dallam.
Szövegvariáns: 7, 40, 61, 137, 138.

Poco rubato, ♩ = 80-104

Zu - hog a gő - zös le - fe - lé,

De nem Ma - gyar - or - szág fe - lé.

Is ten ve - le - tek, szép lá - nyok,

Jó e - gész - sé - get kí - vá - nok!

ossia

ossia

ossia

2.
 Ferenc József ládjába
 Bele van a nevem zárva.
 Elveszett a láda kulcsa.
 Nem szabadulok meg soha!

3.
 Lógérkaróm lē van vervel,
 Sátorkaróm le van verve,
 Köpönyegēm ráterítvel.
 Köpönyegēm a sátorom,
 Sirathatsz már, kisangyalom!

4.
 Föl van a sárga nyergelvel,
 de Én ülök a tetjébe.
 Fejem fölött kard megfordul,
 a Piros vérem földre csordul.

5.
 A nagy ágyúk mind dörögnek,
 Apró fegyverék zörögnek.
 Fejem fölött hat is elhull,
 Piros vérēm földre csordul.

6.

– Doktor uram, arra kérém,
– *Orvos uram, arra kérem,*
Né hagyja elfolyni vérém!
Vizitálja még a sebém!
Kösse bē a sebeimet,
Mentse még az életemet!

7.

– Békötöm a sebeidet,
Mégmentēm az életēdet.
Ne félj, nem fogsz itt meghalni,
Élve fogsz tē hazamēnni!

Gombos, Nemes Gáspár (63).
Királyhalom, Faragó Antal (58).

Kiss L., 1939.
Kiss L., 1944.

Az új stílus régi rétegeből való, általánosan elterjedt dallam, egyházi népekeink egy fajtájával rokon.

Variáns: 40, stílusrokonság. Lásd a 40. dalnál mondottakat. Szövegvariáns: 59, 60. (Járdányi II. 31, *általános*)

Giusto, ♩ = 63

Megy a gő-zös, megy a gő-zös Cér-na-gó-ri - ja fe-lé.

Vi-szi a sok ma-gyar fi - jút Cér-na-gó-ri - ja fe-lé.

Á-gyú go-lyó u - tá - na, min - de - nűtt a nyo-má-ba.

Ó, te sze-gény magyar fi - jú, jutsz - e még a ha-zád-ba?

2.

Megy a gőzös, megy a gőzös a hadikórház felé.

Viszi a sok sebesültet a hadikórház felé.

Siess, gőzös, sebessen, rózsám sír keservessen!

Hazajövök, megölelem rég nem látott kedvesem.

Felsőhegy, Farkas Baráti Jánosné (42).

Burány B., 1952.

Új stílusú dallam, mely magas szótagszáma és „modern” AABA formaképlete ellenére dallamában archaikusnak hat.

Giusto, ♩ = 72-104

63.

{ Ha föl - mē - gyek a pi - va - ri hē - gyek - be,
Ki - mē - nyek a do - bē - r - dō - i harc - tē - re,
Föl - te - kin - tēk a csil - la - gos { e - gek - be:
nagy ég - re:
Csil - la - gos ég, me' - re van a ma - gyar ha - zám?
Me' - re si - rat ěn - gēm az é - dēs - a - nyám?

2.
Édésanyám, ha föl akarsz keresni,
A pivari hēgy aljába gyere ki!
Ott találsz síromat egy tölgyfa jalatt,
Édésanyám, ott sírjad ki magadat!

3.
Három levelet írtam a babámnak,
Negyediket a jó édésanyámnak.
Olvasd, anyám, vérrel írott leveletem!
Bosznijába hagyom az életémet.

4.
Jaj, Istenem, hun fogok én meghalni?
Hun fog az én piros véröm kifolyni?
Szerbijának közepibe lész a sírom.
Édesanyám, arra kéröm, ne sírjon!

5.
Ha bémegyék a zëntaji kocsmába,
Ha béményék hértelendi kocsmába,*
Rágyújtok egy Zëta cigërëttára.
Rëagyújtok ëgy székëli dohányra.
Cigërëtta füstje föl-fölszáll a levegöbe,
Dohány füstje fël-fëlszáll a levegöbe,
Lányok könnye mind lëhullik a földre.

Hertelendyfalva, Illés Ambrusné Buta Mária (51).

Zenta, Kaszás Gizella (45).

Dobrodol, Magos Istvánné Papp Kati (46),

Szolomár Andrásné Magos Örzse (63), Koller Miskáné Német Juliska (48),

Fekete Sándorné Hajnal Mariska (45), Magos István (80).

Székelykeve, férfiak

Kiss L., 1941.

Bodor A., 1979.

Bodor A., 1992.

Bodor A., 1995.

Új stílusú népszerű katonadal.

Szövegvariáns: 11, 30, 56, 68, 110, 112, 118, 121, 122, 130, 143. (Járdányi II. 12, *általános*)

*Másik változatban: székéli.

Ked - ves jó a - nyám, nem í - rok több le - ve - let,

Szi - laj csi - kó rú - ta meg a ke - ze - met.

Fáj - dal - mas a szi - laj csi - kó rú - gá - sa.

Sír a jó a - nyám, hal - lik a zo - ko - gá - sa.

2.

Írják hazulról, hogy nem kapnak levelet.
Nem, nem, nem írok, nem írok több levelet.
 Hogy kapnának, mikor nincsen jobb kezem?
Hogy is írnék? Elválták a jobb kezem!
Ágyúgolyó elvitte a kezemet.
 Gyere, pajtás, írd meg a jó anyámnak:
Írjad, pajtás a jó édesanyámnak:
 Nincsen jobb keze a katona fiának.

3.

Fekete lisztből sütik a jó kenyeret.
 Még azt mondják, ez a kislány nem szeret!
 Ha nem szeret, maradjon még magának!
 Bánja a fene, maradjon meg vénlánynak!

4.

Elmék, elmegyek, nem maradok e tájon,
 Hogy a szívem a babámé nő fájjon.
 De ja szívem messze földről se feled.
 Szőkét szeretnék, de ja barna nem enged.

5.

Vastag héja van, sej, a téli retéknek,
 Nincsen párja (ja) zëntaji menyecskének.
 Két vállára göndöríti a haját,
 Este öleli, csókolja ja babáját.

6.
Jaj, jaj, jajjaj, jaj, jaj annak a legénnek,
Akit mostan katonának kísérek!
Nem viselém a katonaeletét,
Sej, haj, még élék, szeretőtartó lészék!

7.
Összefolyik a Kiskőrös a Dunával,
Összeillik a szőke a barnával.
Mit bánom én, hogy ha illik, ha nem is!
Szőke vagyok én, szőke a szeretőm is!

Zenta, Hanák József (77).

Zenta, Bózsó István (60), Kiss Ferencné Rácz Sz. Etelka (40).

Ludas, Sebők István (80).

Újverbász, Balogh Gyula (78).

Péterréve, asszonyok.

Fábri J., 1953.

Burány B., 1953.

Király E., 1954.

Kónya S., 1973.

Bodor A., 1995.

Új stílusú, általánosan elterjedt dal.

Variáns: 115, 146, és 140, szélső sorok. Szövegvariáns: 11, 15, 110, 115, 116, 122, 131, 146.
(Járdányi II. 41)

Giusto, ♩ = 60–76

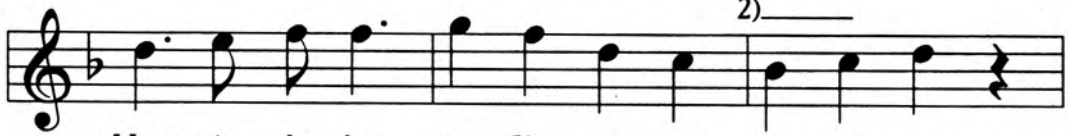
65.

1) —
Ál - lok, ál - lok a temp - lom e - lőtt ë - gye - dül.

Á - ra mén a kis - an - gya - lom, ki - ke - rül.

Hogy is lë - het egy { le - gén - nek oly szí - ve,
kis - lán - nak oly ku - tya szíve,

Hogy a sze - re - tő - jét ki - ta - gad - ja be - lő - le?

3. 4. vsz.

1. vsz. ossia, 2–4. vsz.

2.
Búsán nyerít a százados úr pejlova,
Mer nem tudja, mére van a gazdája.
Nem tudja, hogy hol fekszik a gazdája.
Ott fekszik egy rézgő nyárfa száraz tövébe,
Három élős golyó van a szívébe löve.

3.
A harctéren van egy szomorúfüzfa,
Alatta egy magyar baka möghalva.
Bajtársaji bajnétjával ássák a sírját,
Üsmeretlen lányok keservesen sirassák.

4.
– Nyisd ki, anyám, zöldre festött kapudat,
Ereszd be a rég nem látott fiadat!
– Bejeresztlek, édős fiam, régön vártalak!
Elmút három éve, mióta nem láttalak!

Csóka, Korponai Mihályné Holló Erzsébet (48).
Egyházaskér, Mihók Vendel István (62).
Zenta, Kaszás Gizella (41).

Burány B., 1952.
Bodor G.–Tripolsky G., 1970.
Bodor A., 1975.

Új stílusú katonadal. Harmadik sora bővíthet 13 szótagúra is.

Variáns: 3, 41, középső sorok és 36, távolabbról. Szövegvariáns: 11, 12, 25, 68, 70, 74, 113, 133.

Giusto, ♩ = 84–88

66.

Tén - nap - e - lött jöt - tem még a csa - tá - bú,

h Lē - je - sētt a vas a lo - vam lá - bá - rú.

-Nyisd ki, ko - vács, a fe - ke - te mé - hel - aj - tó - dat!

Va - sald még a ke - sely lá - bú lo - va - mat!

ossia

ossia

ossia

2.
Kis pejlovam többet ér sok jó lónál,
Többet ér a százados úr lovánál!
Százados úr maga lova igen lassan jár,
De jaz ényém úgy repül, mint a madár!

3.
Kis pejlovam megérdemli ja zabot,
Mégkerülte kétszër Magyarországot!
Harmadszor is még akarta, csuhaj, kerülni,
Százados úr nem akarta jengenni.

4.
Reggel, mikor mëgyék a kendërgyárba,
Édësanyám sírva néz ki utánam.
– Ne sírj, anyám, sírba tesz engëm a kendërgyár,
Sirathatsz majd, kedves jó édësanyám!

Doroszló, Novák István (62).

Dobrodol, Magos Istvánné Papp Kati (46), Szolomár Andrásné Magos Örzse (63),
Magos István (80), Koller Miskáné Német Juliska (48),
Fekete Sándorné Hajnal Mariska (45).

Kiss L., 1968.

Bodor A., 1992.

Új stílusú katonadal. Utolsó versszaka munkásdal.
Variáns: 67. Szövegvariáns: 67.

Giusto, ♩ = 66-92

Sej, ha ki-mé-gyék én a rét - re ka - szál - ni,

Sú - rú a fű, nem bi - rom rënd - re vág - ni.

Te - le van a rën - dëm al - ja fo - dor - më - tá - val,

Sej, te - le van a szí - vem szo - mo - rú - ság - gal!

2.
Sej, az én lovam, többet ér az sok lónál!
Sej, az én lovam megérdemli az árát!
Többet ér a százados úr lovánál.
a Százados úr lova lába csak úgy lassan jár,
Sej, de az ényém úgy repül, mint a madár!
3.
Sej, az én lovam megérdemli a zabot!
Kétszër megkerülte Magyarországot!
Mégkerülte kétszër Magyarországot!
Harmadszor is még akarta, sej, de kerülni,
Sej, Sándor király nem akarta engedni.
4.
Sej, poros vagyok, most jöttem a csatából,
Sej, szombat este érkeztem a csatából,
Léesett a vas a lovam lábáról.
– Nyisd ki, kovács, azt a füstös méhelajtódat!
Sej, vasald még a kesely lábú lovmat!
Sej, vasald még az almás deres lovmat!
5.
Sej, végigméntem a zëntaji nagy utcán,
Bénéztem egy füstös kovács ablakán.
Van egy fija, azt látom a barna szemébe,
Sej, hogy éngem a halál választ még tüle.

6.
Sej, nincsen rózsza, csak a száraz levele,
A rózsámat elszerették az este.
Ha jelvette, éljén vele, sej, de nem bánom!
Sej, de *ja* szívem mégis neki ajánlom.

7.
Sej, én az éjjel nem aludtam egy órát,
Egész éjjel pírongatott a rózsám.
– Ne pírongass, édes, kedves csárdás,
Mariskám!
Sej, itt az idő, tized leszek nem soká!

Zenta, Bodor István (42).
Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (65).
Zenta, Csomor Istvánné Sziveri Etel (62).

Burány B., 1952.
Burány B.– Kiss L., 1970.
Bodor G., 1971.

Új stílusú katonadal, az előző (66.) dallam *sej*-jel megtoldva.
Szövegvariáns: 66, 70, 84, 109. A felsőhegyi változat lemezen: MNZA IV. III. B 6. 2.

Ked- ves é- dős a- nyám, { de fáj - hat az ma - gá - nak,
ne - héz le - het

Hogy a fi - ját el - vi - szik ka - to - ná - nak!

Es - te ké - sön pu - col - ja ja ba - kan - csát,

Éj - jel a vas - á - gyán si - ras - sa ja ba - bá - ját.

1) ossia 2) ossia 3a) ossia 3b) ossia

2.
Kedves édesanyám, ha föl akarsz keresni,
Galícija közepébe gyere ki!
Szerbijaji csataterre gyere ki!*
Ott fekszik egy túskebokor fa jalatt,
Ott találsz síromat egy fa alatt,
Kedves édesanyám, kisírhatsz magadat!

3.
Kedves édesanyám, nincs énnékem szeretőm.
Ki mossa ki fehér slingűt keszkenőm**?
Mosd ki, anyám, fehér légyn, mint a hó!
Itt október, sejj, haj, szól nekem a komendő.

4.
Kedves édesanyám, ha föl akarsz keresni,
Oroszország határába gyere ki!
Ellenséges ágyúgolyó eltalál,
Asse mondom többet, voltál-é édesanyám!

5.
Jaj, de szépen nyerít a kapitán pejlova!
Talán bizon a gazdját sirassa?
Ott fekszik egy csipkebokor tövébe,
Kilenc élős golyó van a szívébe löve.

6.
Kedves édesanyám, sajnós lehet magának,
Hogy a lányát elviszik szobalánynak!
Este későn vasalja *ja* ruháját,
Reggelig sirassa az ő kedves babáját.

7.
Kedves édesanyám, mér szültél a világra?
Mér nem vettél a zavaros Tiszába?
Dobta vóna a zavaros Tiszába!
Tisza vize vitt volna *ja* Dunába,
Hogy ne lettem volna senki megunt babája!

Csóka, Korponai Mihály (52).

Gombos, Nemes Pál (30), Nemes Pálné Bacskó Rozália (51).

Székelykeve, Nyisztor Lajos István (70).

Oromhegyes, Bicskei Mihályné Balázs Ida (44).

Gombos, Temonovics Józsefné Kozma Katalin (70).

Hódegyháza, Martonosi Józsefné Koliger Teréz (78).

Burány B., 1954.

Kiss L., 1939, 1961.

Kiss L., 1968.

Tripolsky G., 1971.

Bodor A.–Bodor G., 1972.

Kónya S., 1976.

Új stílusú pentaton dallam, népszerű katonadal. Az 1972-es gombosi változat lemezen is hallható: VMND A 4. d.

Szövegvariáns: 25, 56, 63, 65, 110, 130, 131. (Járdányi II. 127, *általános*)

Más változatokban:

* doberdói

** zsebkendőm

Poco parlando, ♩ = 84

Szon - fa - ri - na* lé - cel van bē - ke - rít - ve.

Ott van né - kem egy sír - ha - lom ké - szít - ve,

Fej - fám he - lyett egy szép bo - kor fű - ge - fa,

É - dēs - a - nyám, nem lē - szék a kend fi - ja!

2.

De megrétérált ottan a francia,
Mert két mérföldnyire vert a golyója.
– Nézd csak, pajtás, amott van a jobb lábom,
Kit a golyó darabokra szétvágott!

3.

Túll a Tizán van egy leveles nyárfa,
Oda van a kis pejlovam pányvázva.
Pányvakötél hosszira van eresztve,
Régi babám, nem vagy még elfelejtve!

4.

Az aradi stokeróház** de sárga!
Oda vagyok, kisangyalom, bészárva.
Könnyes szemmel nézék ki a vasrostén.
Nem tom, babám, süt-é még rám a napfény?

Gombos, Nemes Gáspár (63), Nemes Pál (30).

Kiss L., 1939.

Új stílusú pentaton dallam. Kiss Lajos szerint szövege nyilván az 1862-es osztrák–francia háború emléke. A tempó kivételesen rubato.

Variáns: 103, 56, szélső sorok. (Járdányi II. 10, *általános*)

* Hely, amelyet a térképen, sajnos, nem sikerült megtalálni.

** Stockerau, Bécshez közel. A népdalszövegek szerint a börtönnel azonos jelentésű

Giusto, ♩ = 63–112

Bim - bó vó - tam, mi - kor én mēg - szü - let - tem,

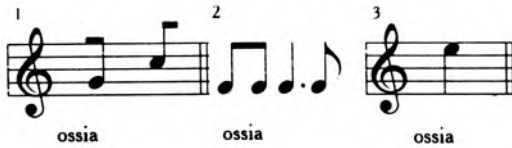
Ró - zsa vó - tam, mi - re ka - to - na lēt - tem.

Ró - zsa vó - tam a ba - bām ab - la - ká - ba.

El - hēr - va - dok O - lasz - Len - gyel - or - szág - ba.

ossia

ossia

ossia

2.
Fölsőhegyre befűtűt mán a vonat.
Póstás legíny levelet szēd lē rúlla.
– Póstáslegíny, adide ja levelem,
Hagy olvassam, mit ír az én kedvesem!

3.
Nēgotinba berobog a masina,
Szabadságos katonák ülnek rajta.
Bē jis szálltunk, indulhat a masina.
Isten veled, hēgyes-völgyes Szerbia!

4.
Elértük már Magyarország határát,
Minden baka keresi ja hazáját,
Hazájába rég nem látott jó anyját,
Kitől másfél évre vette búcsúját.

5.
– Nyisd ki, anyám, zöldre festett kapudat!
Ereszd be ja rég nem látott fíjadat!
– Bejeresztlek, kedves fíjam, vártalak!
Másfél éve, mióta nem láttalak!

6.
Bogojába bērobog a gőzkocsi,
Szabadságos katonák ugrálnak ki.
Ēgyik kislány sűgja ja másikának:
– Mēgjöttek a szabadságos huszárok!

7.
Már minálunk kidobolták az este:
Minden legény a babáját szeresse,
Mert aki a más babáját szereti,
Még a rabnál is többet köll szenvedni!

8.
A csillagok, ha beszélni tudnának,
A lányokról mindent elmondának!
Elmondának azt a titkos beszédet,
Amit minden szombat este beszélnek.

9.
Fekete fölhőbül esik az eső.
Nő hízelégj, nem vagy igaz szerető!
Nem vagy igaz, lélátszik a színédrül,
Még arrul a világoskék szemedrül!

10.
Végigméntem a zëntaji nagy utcán,
Bénéztem egy özvegy asszony ablakán.
Van egy fija, azt néztem ki belüle,
Hogy engem a halál választ még tülle.

11.
Kint a rétén lékaszálták az árpát,
Elvágják a kis pacsírta jobb szárnyát.
Kis pacsírta búsul a szárnya jután,
Én is búsulok a szeretőm után.

Gombos, Nemes András (41).
Felsőhegy, Sőreg Pálné Mihályi Zsófi (60).
Zenta, Nagy Mátyásné Letenai Rozália (44).
Mohol, Madarász Józsefné Farkas Anna (34).

Kiss L., 1942.
Burány B., 1965.
Burány B., 1972.
Bodor A., 1972.

Új stílusú, széles körben kedvelt mixolid dallam. Felsőhegyi változata lemezen is hallható:
VMND A 5. c.

Szövegvariáns: 11, 12, 18, 30, 65, 67, 74, 90, 91, 92, 113, 133. (Járdányi II. 65)

Giusto, ♩ = 88-104

Ré - szé - ges - nek, csa - var - gó - nak mond ë - gëm az e - gész vi - lág,

Pe - dig az én ka - la - pom - ná nem hër - vad el a gyöngy - vi - rág.

1)

Hej, tē ku - tya vi - lág, vëdd lē ró - lam a tē szá - dat!

{ Ha jel - mē - gyék ka - to - ná - nak, ki - re ha - gyom a ba - bá - mat?
 { Én el - mē - gyék a csa - tá - ba, más ö - le - li ja

3. vsz. ossia

2.

Mikor mëntem Bosznijának hëgyes-völgyes
határjába,Hullt a golyó, mint a zápor, lē ja
svaromlénijába*.– Hej, tē magos Isten, mëntsd mëg az én
életemet,Hogy mëg ëccër mëglássam a kökínszēmű
szeretõmet!

3.

Mikor mëntem Szerbijának hëgyes-völgyes
határjába,Egész úton gondolkoztam: ki lész az én
útítársam?

Útítársam lész maj kisangyalom árva szíve,
 Majd lész útítársam az én kedves jó pajtásom,
 Aki jëngëm elkísért a szerbijaji csatatérre!
 Ki mëgássá a sírom a bosznijaji hëgy aljába!

4.

Mikor mentem hazafelé én a magam falujába,
Megláttam a kisangyalom kint a rácsos kapujába.
Messziről kijátsa: Hála légyen az Istennek,
Hogy még újra meglátom az igaz szívű szeretőmet!

Doroszló, Diósi Mártonné Kámán Katalin (89).

Oromhegyes, Balázs István (69), Balázs Mátyás (47).

Martonos / Zenta, Sóti Mihályné Beszédes Etelka (47).

Dobrodol, Szolomár Andrásné Magos Örzse (63), Magos Istvánné Papp Kati (46),

Koller Miskáné Német Juliska (48), Fekete Sándorné Hajnal Mariska (45).

Kiss L., 1969.

Tripolsky G., 1971.

Bodor G., 1971.

Bodor A., 1992.

Új stílusú, plagális hangsorú (*szó-végű*) katonadal.
(Járdányi II. 142, *általános*)

*Schwarmlinie (német) = rajvonal.

Giusto, ♩ = 108–132

1) Es - te van mán, si - tét van a tá - bor - ba,

Ma - gyar ba - ka szom - ja - zik a sá - tor - ba.

O - lyan szé - pen mond - ja jégy bar - na lán - nak:

-Ad - jál vi - zet szé - gín ma - gyar ba - ká - nak!

ossia

2.
Magyar baka lőjti a bajnétját,
Barna kislán nyújtsa érte ja karját.
– Barna kislán, add föl a bajnétomat,
Mégköszönöm érte a jószágodat!
3.
Node, mikor lőtöttem üdömet,
Zsebre vágom a katona kiskönyvet.
Büszkén mondom a „jófajta” lányoknak:
– Civilbe még kapcának sē használlak!
– *Csizmámba még kapcának sē való vagy!*

4.
Édesanyám, béállok katonának,
Jaj, de szépen felöltözök huszárnak!
Kék pántlika lesz a lovam kantárja,
Hatodikán én ülök a hátára!
5.
Édesanyám, huszár leszek, nem baka,
Mer a bakancs nem illik a lábomra.
Rám illik a sárga zsinóros mente,
De sok kislány kacsingat a szemembe!

6.
Örmester úr, az Istenér! Micsinál?
Talán bizon fegyvereket vizitál?
Vizitáljon, örmester úr, magának,
Nem pedig egy kiszolgált katonának!

7.
Ha fölülök kis pejlovam hátára,
Föláll velem, mint az ürge, két lábra.
Lovam lábán acélpatkó szikrát hány,
Kisangyalom szemöldöke szivárvány.

Zenta, Szuromi András (79).

Felsőhegy, Szekeres Ferenc (59).

Mohol, Szécsényi Györgyné Illés Katalin (81).

Törökbecse, Drapos Györgyné (69).

Burány B., 1965.

Burány B., 1971.

Bodor G., 1971.

Kalapis Z., 1978.

Dallam és szöveg Burány Béla, Bodor Géza és Kalapis Zoltán gyűjtése alapján.

Régi stílusú, közismert táncdallam. A múlt század közepén a vásári énekesek kedvelt dala lehetett, ugyanis néhány általuk terjesztett ballada ehhez a dallamhoz kapcsolódik. Hangsora mixolid, ereszkedő zárlatai az ugor rétegbe sorolják. Néhány törökbecsei változata szó-végű, de gyakoribbak az alsó kvintet is érintő, autentikus zárlatú alakjai. Egy 1646-ból származó német kéziratban (*Was ich erzehlen will, ist allzu wahr* kezdettel) megvan a német párhuzama is.

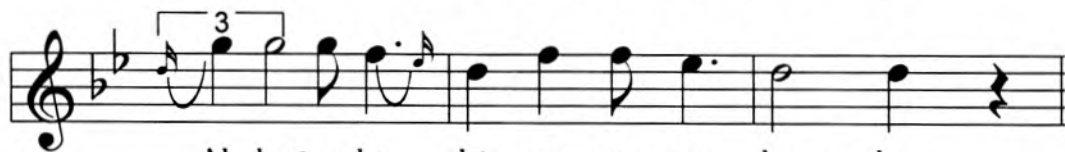
Szövegvariáns: 12, 55, 143. (Vargyas: 300/244)

Giusto, ♩ = 90–108

73.

Csár - da, csár - da, fe - de - let - len csár - da,

Ab - ba {mu - lat há - rom ö - reg ba - ka.
i - szik

{Baj - nét egy - nek sin - csen az ol - da - lán,
Egy - nek sin - csen baj - nét

Sza - bad - ság - ra men - nek ha - za {most már.
ta - lán.

3. vsz.

2.
Országúton jönnek a zsandárok,
Már messziről fénylik a csákójuk.
Elöl jön a zsandárok káplárja,
Egyenesen a Lebuki csárdába.

3.
Azt kérdezi ja zsandárok káplárja:
Amoda jön a csendörök káplárja,
– Csaplárosné, ki van a csárdába?
Azt kérdi, hogy ki van a csárdába?
Feleli ja csaplárosné lánya:
– Öreg babák mennek szabadságra.

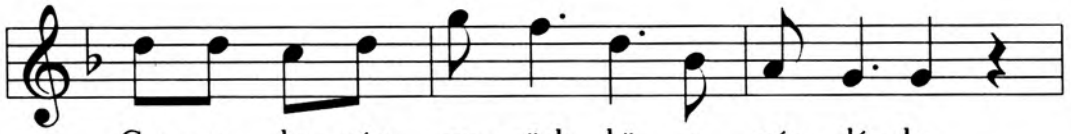
4.
– Csaplárosné, küldje ki ja bakát!
– Küldje ki hát azt az öreg bakát,
Öreg baka, van-e igazolvány?
Mutassa meg az igazolványát!
– Itt van, zsandár, a belső zsebembe!
Három évet szenvedtem én érte!

Horgos, Gyarmat György (72).
Csóka, Jasura Józsefné Gyémánt Rozália (70).

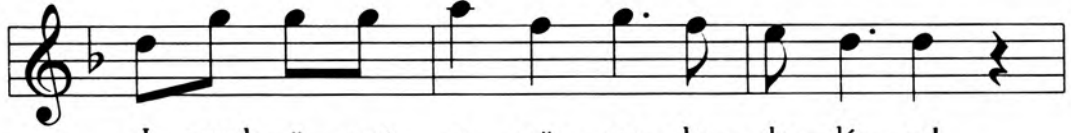
Új stílusú katonadal, szövegét a betyárballadák stílusában fogalmazták.
Variáns: 48, tizenegy szótagos. (Járdányi II. 84, általános)

Kiss L., 1972.
Kónya S., 1976.

Giusto, ♩ = 108

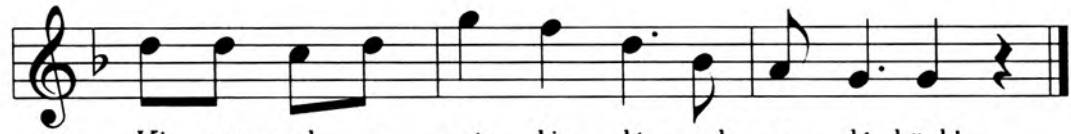
Gye - re, ko - mám, gye - rünk bē a csár - dá - ba,

I - gyunk ë - gyet a mēg - sza - ba - du - lás - ra!

I - gyunk ë - gyet, nem - so - ká ha - za é - rünk!

Ki - gyün - nek a szép kis - lá - nyok e - lé - bünk!

2.
 – Nyisd ki, anyám, zöldre festett kapudat!
 Ereszd be a rég nem látott fíjadat!
 – h Bēeresztlek, fíjam, mer má vártalak!
 Három éve, mióta nem láttalak!

3.
 – Édesanyám, adjon Isten jó jestét!
 Hazagyüttem, mint egy váratlan vendég.
 Örömrē gyüttem én haza, nem bura,
 Komisz élettől* vagyok szabadulva!

Oromhegyes, Bicskei Mihályné Balázs Ida (44).

Tripolsky G., 1971.

Új stílusú, általánosan elterjedt dallam. Szövegei sokfélék.

Variáns: 15, 109, 199 és 14, távolabbról. Szövegvariáns: 11, 12, 29, 30, 65, 70, 113. (Járdányi II. 83)

* Katonaélet